

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE

FAKULTA ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ

Katedra environmentálního inženýrství a ochrany prostředí

**Právo a právní principy v odpadovém
hospodářství**

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Vedoucí práce: Ing. Andrea Hlavová

Diplomant: Bc. Zuzana Richtrová

2011

Česká zemědělská univerzita v Praze
Katedra: environmentálního inženýrství a ochrany prostředí

Fakulta životního prostředí
Školní rok: 2010/2011

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE (PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

pro: Zuzana Richtrová

obor: Regionální environmentální správa

Název tématu: Právo a právní principy v odpadovém hospodářství

Název tématu v anglickém jazyce: Law and legal principles in waste management

Zásady pro vypracování:

Cílem diplomové práce bude při definici jednotlivých odvětví odpadového hospodářství určit návaznosti na související právní předpisy českého i mezinárodního práva, a dále zjistit a popsat mezery v příslušné legislativě, v dodržování platné legislativy a respektování obecných právních principů, a to jak při samotném hospodaření s odpady, tak i v kontrolních mechanismech, doporučit některá řešení, specifikovat další možnosti.

Při zpracovávání diplomové práce bude čerpáno především z platných právních předpisů českého i mezinárodního práva, která upravují oblast hospodaření a nakládání s odpady, zohlední se návaznost na obecné právní principy vyplývající především z mezinárodních konvencí o ochraně životního prostředí, lidských práv a dalších. Budou citovány konkrétní kauzy s historie, které zásadním způsobem ovlivnily oblast právní úpravy v hospodaření s odpady.

Práce bude rozdělena na:

- **Úvod** - obecný úvod do problematiky
- **Cíle DP** - popis mezer v příslušné legislativě, v dodržování platné legislativy a v respektování obecných právních principů, a to jak při samotném hospodaření s odpady, tak v kontrolních mechanismech, doporučit některá řešení
- **Metodika** - postupy a doporučení při řešení DP spočívající především v užití platné legislativy
- **Vlastní práce** – v této části se diplomantka bude zabývat specifikací odvětví odpadového hospodářství v návaznosti na platnou legislativu, bude popisovat přínosy i úskalí legislativy i dodržování či nerespektování právních principů. Ve vlastní práci se zaměří na právní upravu OH, základní právní rámec OH – komunitní právo, evropské právo; právo a principy v oblasti OH v praxi.
- **Výsledky práce, diskuse a doporučení** – zhodnocení poznatků, zhodnocení současné situace, očekávaný vývoj, doporučení

• **Závěr**

Rozsah grafických prací: dle potřeby

Rozsah průvodní zprávy: 40

Seznam odborné literatury:

Zákon č. 185/2001 Sb., O odpadech, v platném znění
Zákon č. 167/2008 Sb., O předcházení ekologické újmě a o její nápravě, v platném znění
Zákon č. 180/2005 Sb., O podpoře výroby elektřiny z obnovitelných zdrojů energie, v platném znění
Zákon č. 25/2008 Sb., O integrovaném registru znečišťování životního prostředí a integrovaném systému plnění ohlašovacích povinností v oblasti životního prostředí, v platném znění
Zákon č. 274/2001 Sb., o vodovodech a kanalizacích pro veřejnou potřebu, v platném znění
Zákon č. 477/2001 Sb., o obalech, v platném znění
Zákon č. 59/2006 Sb., o prevenci závažných havárií způsobených vybranými nebezpečnými chemickými látkami nebo chemickými přípravky a o změně zákona č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů, a zákona č. 320/2002 Sb., o změně a zrušení některých zákonů v souvislosti s ukončením činnosti okresních úřadů, ve znění pozdějších předpisů, v platném znění
Rámcová směrnice o odpadech 2006/12/ES
Směrnice o nebezpečných odpadech 91/689/EHS
Nařízení o přepravě odpadů 1013/2006/ES
Směrnice o spalování odpadu 2000/76/ES
Směrnice o skládkování odpadu 1999/31/EHS
Směrnice o přístavních zařízeních pro příjem lodního odpadu a zbytků lodního nákladu 2000/59/ES

Webové stránky České inspekce životního prostředí: WWW.CIZP.CZ

Zpravodajský web Ihned.cz, sekce odpadové hospodářství a ekonomika životního prostředí: <http://odpady.ihned.cz>

Nikola Marková, Ivo Kropáček a Iva Nováková, Brno: Hnutí Duha, 2009: Vysoká míra recyklace: úspěšné modely nakládání s odpady v českých obcích

Ivo Kropáček: Hnutí Duha, 2008: Lepší recyklační služby: jak zajistit 50% míru materiálového využití komunálního odpadu

Ministerstvo životního prostředí, Praha: Ministerstvo životního prostředí, 2006: Základní fakta o odpadovém hospodářství České republiky

Nicola Hewitt, Děčín: Centrum environmentálních analýz, 1999, Odpadové hospodářství v oblasti komunálního odpadu

Vedoucí diplomové práce: Ing. Andrea Hlavová

Datum zadání diplomové práce: srpen 2010

Termín odevzdání diplomové práce: červen 2011

Doc. RNDr. Ing. Ivan Landa, DrSc.
Vedoucí katedry

Prof. Ing. Petr Sklenička, CSc.
Děkan

V Praze dne 17.9.2010

Prohlašuji, že jsem tuto práci vypracovala samostatně, pod vedením Ing. Andrey Hlavové, a že jsem uvedla všechny literární prameny, ze kterých jsem čerpala.

V Praze, 29. dubna 2011

.....

Zuzana Richtrová

Abstrakt

Tato diplomová práce „Právo a právní principy v odpadovém hospodářství“ přibližuje zejména právní úpravu v oblasti hospodaření s odpady se speciálním zaměřením na vnitrostátní právní úpravu v České republice. Pojednání počíná v historii a kořenech první právní úpravy, přes vznik první normy českého práva o odpadech, po přechod k současně platnému právnímu předpisu zabývající se odpadovým hospodářství, současně je zmíněn význam jednotlivých kroků. Následně je rozebrána platná právní úprava týkající se nakládání s odpady s důrazem na speciální pojmy právního předpisu a konkrétní případy žádoucího nakládání s odpady. Praktická část pak přibližuje nástroje využívané v problematice odpadů a možnosti jejich uplatnění, dále jsou popsány různé způsoby nakládání s odpadem, stejně tak jsou citovány další návazné právní normy. Kromě vnitrostátní právní úpravy je přiblížena i problematika nakládání s odpady v komunitárním a mezinárodním právu. Finální část diplomové práce se zamýšlí nad principy v odpadovém hospodářství a jsou připomenuty některé případy z praxe, jak je řeší judikatura, podrobně je rozebrána problematika nelegálních skládek.

Klíčová slova

Vnitrostátní, komunitární, mezinárodní právní úprava nakládání s odpady, zákon o odpadech a jeho význam, typy odpadů, nástroje v odpadovém hospodářství, principialita v odpadovém hospodářství, přeprava odpadů, nelegální skládky.

Abstract

These graduation theses: „Law and legal principles in waste management“ is approaching especially legal regulations in sphere of waste management with special sight on the intranational law adjustment. Discourse inchoate inside of history and base of first legal rules across rise of first czech legal rules about wastes, after transition to present - day regulations conversant with waste management, at the same time is mentioned meanig of particular paces. In consequence them is parsed valid legal form concerning of treatment with wastes with emphasis on special notions of law recipes and concrete cases of desirable treatment with wastes. Practical part is approaching a tools exploited inside of questions wastes and possibilities their exercise, further are described various means of treatments with wastes, as well are cited another consecutive legal rules. Beyond intranational law adjustment is approached also questions in teratment with wastes in community and international law. Final part aims above principles in waste management and they are reminiscent some cases from practice, how are they smoothing – out in practice of the courts, it is parsed question of illegal tips narrowly.

Keywords

Intranational, community, international legal regulations os waste treatment, waste law and importance, types of waste, tools in waste management, principles in waste management, transit of waste, illegal tips.

1. ÚVOD	8
2. CÍLE A METODIKA	10
2.1 CÍLE	10
2.2 METODIKA	10
3. VNITROSTÁTNÍ PRÁVNÍ ÚPRAVA ODPADOVÉHO HOSPODÁŘSTVÍ	11
3.1 POČÁTKY A VÝVOJ VNITROSTÁTNÍ PRÁVNÍ ÚPRAVY ODPADOVÉHO HOSPODÁŘSTVÍ	11
3.1.1 <i>Historie hospodaření s odpadem a počátky legislativy na našem území</i>	11
3.1.2 <i>První zákon o odpadech</i>	14
3.1.3 <i>Význam zákona o odpadech, a tedy první právní úpravy, zákona č. 238/1991 Sb.</i>	16
3.1.4 <i>Od prvního zákona o odpadech k současné platné právní úpravě</i>	17
3.2 ZÁKLADNÍ PLATNÝ PRÁVNÍ RÁMEC PRO NAKLÁDÁNÍ S ODPADY, ZÁKON O ODPADECH	18
3.2.1 <i>Zákon o odpadech a jeho základní pojmy</i>	18
3.2.1.1 <i>Pojem odpad, odpad a vedlejší produkt dle platné právní úpravy</i>	19
3.2.1.2 <i>Vedlejší produkt</i>	20
3.2.1.3 <i>Nebezpečný odpad, komunální odpad, odpad, který přestane být odpadem</i>	20
3.2.1.4 <i>Původce odpadu, osoba oprávněná k nakládání s odpadem, odpadový hospodář</i> .	21
3.2.2 <i>Odpadové hospodářství ve smyslu platného zákona o odpadech</i>	22
3.2.2.1 <i>Předcházení vzniku odpadů</i>	22
3.2.2.2 <i>Příprava k opětovnému využití, recyklace, jiné využití, odstranění odpadů</i>	25
3.2.2.3 <i>Zařízení pro nakládání s odpady a jejich provoz</i>	25
3.2.3 <i>Vybrané nástroje odpadového hospodářství v návaznosti na platný zákon o odpadech</i> .	26
3.2.3.1 <i>Plánování v odpadovém hospodářství</i>	26
3.2.3.2 <i>Ekonomické nástroje</i>	28
3.2.3.3 <i>Administrativní nástroje, informační nástroje, dobrovolné nástroje</i>	29
3.2.4 <i>Přeshraniční pohyb odpadů</i>	30
3.2.4.1 <i>Základní pravidla dle zákona o odpadech a nařízení o přepravě odpadů</i>	30
3.2.4.2 <i>Zelený, žlutý, červený seznam</i>	31
3.2.5 <i>Nakládání s vybranými kategoriemi odpadů a výrobků</i>	32
3.2.5.1 <i>Komunální odpad</i>	32
3.2.5.2 <i>Nakládání s vybranými výrobky, vybranými odpady a zařízeními</i>	33
3.2.6 <i>Orgány veřejné správy v oblasti odpadového hospodářství podle zákona o odpadech</i> .	37
3.3 SOUVISEJÍCÍ VNITROSTÁTNÍ PRÁVNÍ PŘEDPISY PRO HOSPODAŘENÍ S ODPADY	40
3.3.1 <i>Zákon o obalech a nakládání s obaly</i>	40
3.3.2 <i>Vybrané právní předpisy pro úpravu nakládání s odpady mimo působnost zákona o odpadech</i>	41
3.3.2.1 <i>Vodní zákon</i>	41
3.3.2.2 <i>Atomový zákon</i>	42
3.3.2.3 <i>Zákon o ochraně ovzduší</i>	43
3.4 ZÁVĚREM K VNITROSTÁTNÍ PRÁVNÍ ÚPRAVĚ	44
4. MEZINÁRODNÍ PRÁVO A NAKLÁDÁNÍ S ODPADY, VYBRANÉ ÚMLUVY	45
4.1 <i>BASILEJSKÁ ÚMLUVA</i>	46
4.2 <i>ÚMLUVA Z BAMAKA</i>	48
4.3 <i>THE WAIGANY TREATY (CONVENTION)</i>	49
5. KOMUNITÁRNÍ PRÁVO	50
5.1 ZÁKLADNÍ PLATNÝ PRÁVNÍ RÁMEC KOMUNITÁRNÍHO PRÁVA PRO NAKLÁDÁNÍ S ODPADY ..	50
5.1.1 <i>Směrnice o odpadech</i>	50
5.1.2 <i>Směrnice o nebezpečných odpadech</i>	51
5.1.3 <i>Nařízení o přepravě odpadů</i>	52

5.1.4	<i>Ostatní vybrané normy komunitárního práva.....</i>	54
6.	PRÁVNÍ PRINCIPY V ODPADOVÉM HOSPODÁŘSTVÍ.....	55
6.1	PRINCIP PREVENCE	55
6.2	PRINCIP ZNEČIŠŤOVATEL PLATÍ	55
6.3	PRINCIP ODPOVĚDNOSTI VÝROBCE	56
6.4	NÁPRAVA U ZDROJE	56
6.5	PRINCIP BLÍZKOSTI	57
6.6	PRINCIP SOBĚSTAČNOSTI	57
6.7	NĚKTERÉ DALŠÍ PRINCIPALITY	57
7.	VYBRANÁ JUDIKATURA – PŘÍPADY Z PRAXE	59
8.	VYBRANÝ TYP PROTIPRÁVNÍHO NAKLÁDÁNÍ S ODPADY - NELEGÁLNÍ SKLÁDKOVÁNÍ.....	61
8.1	NELEGÁLNÍ SKLÁDKOVÁNÍ.....	61
8.1.1	<i>Deliktní odpovědnost a sankce, případy prokázaného původce</i>	<i>61</i>
8.1.2	<i>Případy neprokázaného původce</i>	<i>62</i>
8.2	ODSTRANĚNÍ NELEGÁLNÍ, ČERNÉ SKLÁDKY A VYBRANÉ NÁVAZNÉ PRÁVNÍ PŘEDPISY	64
8.2.1.	<i>Odstranění černé skládky a vodní zákon</i>	<i>64</i>
8.2.2	<i>Odstranění černé skládky a zákon o obcích</i>	<i>64</i>
8.2.3	<i>Odstranění černé skládky a zákon o ochraně přírody a krajiny.....</i>	<i>65</i>
8.2.4	<i>Černá skládka a problematika úpravy podle stavebního zákona</i>	<i>65</i>
8.3	SKLÁDKA, NELEGÁLNÍ SKLÁDKA, PRÁVNÍ DEFINICE, SHRNUTÍ	69
8.4	NAVRHOVANÉ NÁSTROJE V BOJI PROTI VZNIKU NELEGÁLNÍCH SKLÁDEK.....	71
8.5	NELEGÁLNÍ SKLÁDKA, NELEGÁLNÍ SKLADOVÁNÍ ODPADU, PŘÍPAD Z PRAXE	73
9.	VÝSLEDKY A PŘÍNOS PRÁCE	77
10.	DISKUZE.....	78
11.	ZÁVĚR.....	80
12.	PŘEHLED LITERATURY A POUŽITÝCH ZDROJŮ:.....	82
13.	SEZNAM PŘÍLOH	89
13.1	PŘÍLOHA Č. 1	89
13.2	PŘÍLOHA Č. 2	90
13.3	PŘÍLOHA Č. 3	91
13.4	PŘÍLOHA Č. 4	92

1. Úvod

Vytváření odpadů, to je aktivita neoddělitelně spojená s každou výrobní i nevýrobní činností člověka, tedy odpady jsou nevyhnutelným důsledkem lidské činnosti, přitom na Zemi žije, podle odhadů, asi šest miliard lidí a předpoklad pro rok 2050 činí až patnáct miliard lidí žijících na Zemi (Voštová a kol. 2009). Při uvedeném množství si nelze představit, že by nakládání s odpady nebylo důsledně legislativně upraveno, stejně vidí situaci i dnešní pozorovatel a také, naštěstí, snad i současný zákonodárce, hovoříme ale pouze o horizontu pouhých pár desítek let do minulosti, impulzem pro přijetí legislativy upravující oblast odpadů bylo určité prozření ve společnosti jako důsledek nevyhnutelné situace, která předznamenávala kolaps v hospodaření s odpady.

Současná legislativa se musí dále přizpůsobovat, a to rozvoji technologickému, strategickému, stejně tak legislativě Evropské unie, již se Česká republika, jako její člen, zavázala respektovat. Kromě implementace evropských směrnic pak musí zákonodárce vždy zohlednit i místní specifika, samozřejmostí je pak reflexe mezinárodního práva a současně základních právních principů, které jsou neměnné, proto nepodléhají jakýmkoliv vlivům.

Zákonodárná moc v České republice vyvíjela úsilí vytvořit závaznou právní úpravu však již dříve předtím, než se začalo vůbec hovořit o jejím vstupu do Evropského společenství, těsně po vzniku demokratického státu na počátku devadesátých let dvacátého století. Pravděpodobně i v případě, že by Česká republika byla samostatným subjektem i v současné době, shodovaly by se právní normy legislativy upravující oblast odpadů a nakládání s nimi v mnohém se směrnicemi, a to jednoduše z toho důvodu, že legislativa vytvářená zákonodárnou mocí ve vyspělých státech vychází ze stejných dogmat, když tyto odrážejí stav životního prostředí, stejně tak společenský pohledu na problematiku.

Tato práce především shrne a rozebere legislativu v oblasti odpadového hospodářství tak, aby byl definován právní rámec problematiky, a tím byl zpřístupněn komplexní a ucelený přehled všem dotčeným subjektům. Stejně tak může práce posloužit jako studijní materiál pro všechny, kteří chtějí získat ucelený přehled legislativy upravující hospodaření s odpady s ohledem na principialitu.

Současně bude podrobně rozebrán jeden vybraný typ nakládání s odpady, konkrétně problematika nelegálního skládkování.

2. Cíle a metodika

2.1 Cíle

Cílem diplomové práce je přehledně definovat a popsat legislativu v oblasti odpadového hospodářství. Kromě současně platných právních předpisů z oblasti zabývající se odpady bude nastíněn též retrospektivní pohled do minulosti, který odhalí vývoj legislativy a definuje vztyčné body pro vznik soudobých norem. Při specifikaci práva v oblasti pak bude kladen důraz na určení hlavních pilířů, stejně tak na určité vyplývající nedostatky, které mají být bodem k zamyšlení pro veškeré dotčené subjekty, stejně tak pro tvůrce právních norem. Současně diplomová práce ukáže body, kde se shoduje vnitrostátní, komunitární a mezinárodní legislativa a zvýrazní tak globální pojtka. Podstatným účelem práce bude poskytnout přehledný informační pramen ke studijním účelům. Současně bude přiblížena, ve vlastní části, problematika nelegálních skládek a nelegálního skládkování s hlubším ponořením se do problematiky.

2.2 Metodika

Diplomová práce bude čerpat převážně z právních předpisů, a to v komparaci českého, komunitárního (evropského) a mezinárodního práva. Bude využita databáze právních předpisů ASPI, která poskytuje přehled právních norem platných i již zrušených, toho bude využito zejména při pohledu na historický vývoj právní úpravy. Současně bude čerpáno z literatury zabývající se hospodařením s odpady, knižně vydaných zákonů s výkladem („otázky a odpovědi“). Dále bude použito webových odkazů, zejména pak na ústřední a správní orgány a jiné organizace. Nejprve se práce zaměří na vnitrostátní právní úpravu, neboť ta v sobě již reflektuje normy komunitárního a mezinárodního práva a jeví se pro subjekty v odpadovém hospodářství jako bližší. Dále bude pojednáno o úpravě komunitárního a mezinárodního práva. Následná část popíše principy, bude proveden náhled do judikatury. Závěrečná část se bude týkat vybraného tématu s hlubším právním rozbohem, půjde o nelegální skládkování.

3. Vnitrostátní právní úprava odpadového hospodářství

3.1 Počátky a vývoj vnitrostátní právní úpravy odpadového hospodářství

Každá lidská činnost vyžaduje určitou formu vstupů, vedle požadovaného pak vzniká odpad. Předchozí zkušenosti ukázaly, že neřízené odpadové hospodářství vede k velkým nákladům zatěžujícím budoucí generace. (Hewitt, 1999).

Veřejné instituce vidí v pojmu „odpadové hospodářství“ následující význam: „Odpadové hospodářství je relativně mladou, avšak dynamicky se rozvíjející oblastí národního hospodářství“, uvádí na svém webu Ministerstvo životního prostředí ČR (MŽP, 2010). Odpadové hospodářství je však nejen složkou národního hospodářství, je to také nástroj ochrany životního prostředí, lze jej tedy posuzovat ze dvou pohledů, tedy z pohledu ekonomického a environmentálního. Do tohoto pojmu lze tedy zahrnout jakékoliv záměrné nakládání s odpady, které má nějaký ekonomický a environmentálně profitující aspekt.

3.1.1 Historie hospodaření s odpadem a počátky legislativy na našem území

Prvopočátky odpadového hospodářství hledejme v polovině 19. století, důvodem proč s odpady začít rozumněji nakládat byla zejména nutnost řešit špatnou hygienickou situaci ve městech, která měla za vinu množství epidemií. Poznatky vedly k logickému vyústění tehdejší životní situace, tedy že vznikající odpad je nutno separovat od obyvatel a zabránit tak střetu s ním. Tuhý odpad pak začal být soustředěn na skládkách, pro odvod splašků se zbudovala kanalizační síť, jedinou cestou při likvidaci tuhého odpadu bylo jeho spalování (STEO, 2011).

Co se týče odpadového hospodářství v současné podobě, pak celkově jde o relativně čerstvou oblast zájmu, která se dostává do popředí až v posledních 20 až 30 letech (MŽP, 2010).

Česká republika staví počátky legislativního rámce odpadového hospodářství ke vzniku prvního zákona o odpadech z roku 1991, účinného od 1. 8. 1991, nakládání s odpady v České republice však řešily i daleko starší právní předpisy, i když původní chápání pojmu „odpad“ bylo rozdílné. V počátcích existence

Československé republiky existovalo kupříkladu nařízení vlády, které omezovalo nakládání s odpadem z plevelnatých rostlin, který byl využíván jako biologicky rozložitelné hnojivo, a to z důvodu jejich rozšíření do zemědělsky kultivovaných oblastí (Nařízení vlády republiky Československé č. 624/1920 Sb., o úpravě obchodu semenem jetele červeného, vojtěšky a odpady všech jetelů a vojtěšek). O něco obsažnější je již vládní nařízení č. 29/1940 Sb., o hospodaření odpadky, toto nařízení zná pojem „odpadky“, jeho ustanovení § 1 odst. 1, odpadky specifikuje jako: „staré předměty a odpadové hmoty, kterých se pro další využití v domácnosti, podniku nebo jiném zařízení již nepoužívá a které mají být jako nepotřebné odstraněny“. Stejně tak nařízení stanovuje povinnost „sbírat, uschovávat, odevzdávat, odebírat a využít odpadky způsobem, který stanoví ministerstvo průmyslu, obchodu a živností“. Zájem, který vedl k vydání takového vládního nařízení, však neměl nic společného se snahou chránit životní prostředí. Jde o počín protektorátní vlády, který měl ve válečné době zamezit černému obchodu s odpadem, který byl, při nedostatku spotřebních surovin, poptávanou obchodní komoditou, zvláště některé jeho složky, uvedené vyplývá především z ustanovení § 4 odst. 2 vládního nařízení č. 29/1940 Sb.: „Kdo jinak nežli způsobem uvedeným v odstavci 1 odpadků nabývá, s nimi obchoduje nebo je třídí, potřebuje k tomu kromě příslušného živnostenského oprávnění zvláštní povolení, jež udílí ministerstvo průmyslu, obchodu a živností. Toto povolení může být vázáno na podmínky a příkazy“. Nutno poznamenat, že nařízení se netýkalo odpadků zahraničních.

Původně bylo jediným způsobem nakládání s odpadem jeho odstranění z hygienických důvodů, motivace pro určité hospodárné nakládání s odpadem a jeho znovuvyužití vzešla z nedostatku, který provázel především druhou světovou válku, tedy opět nelze uvažovat nějaké ekologické hledisko. Právní rámec byl nadále tvořen pouze nařízeními vlády, k samostatnému zákonu řešícímu tuto problematiku vedla ještě dlouhá cesta. Sběr surovin byl upraven vládním nařízením č. 88/1949 Sb., o sběru a odbytu sběrných surovin, které bylo vydáno v návaznosti na zákon č. 241/1948 Sb., o prvním pětiletém hospodářském plánu rozvoje Československé republiky. Nařízení specifikovalo, co lze považovat za sběrné suroviny, zajímavostí je, že se za ně považovaly například i zvířecí žlázy a orgány, raději si nepředstavovat, jak bylo asi přistupováno ke sběru takovýchto surovin. Sběrné suroviny pak nesměly být ničeny, pouze pokud to bylo ve veřejném zájmu či ze zdravotních důvodů.

Vlastníci takových surovin je odevzdávali bezplatně obci, která se starala o jejich sběr a následně je prodávala pověřeným národním podnikům, utržené finanční prostředky pak mířily do obecní pokladny k vykrytí nákladů za sběr, přebytky mohly být vynaloženy na odměny, a to „organizacím a osobám, které se zasloužily o úspěch sběru“, jak se uvádí v ustanovení § 4 odst. 3 vládního nařízení č. 88/1949 Sb., o sběru a odbytu sběrných surovin. Odměny byly využívány k provozu a zřizování kulturních a tělovýchovných zařízení.

Následně byly podmínky sběru surovin upraveny vládním nařízením 34/1951 Sb. ze dne 27. 3. 1951, šlo o některé změny, především co se týče rozsahu sbíraných surovin, první úprava tohoto odvětví vyhláškou je datována 29. 9. 1953, kdy byla vydána vyhláška Ministerstva lehkého průmyslu a Ministerstva hutního průmyslu a rudných dolů č. 335/1953, o sběru a výkupu sběrných surovin. Právní úprava pak byla rozšířena zejména o podrobnou specifikaci jednotlivých surovin včetně opatření pro hygienicky bezpečné nakládání s nimi. S růstem průmyslové výroby, především hutního a těžkého strojírenského průmyslu, vzrostlo množství kovového odpadu, když dnes bychom možná mnohé z tohoto nazvaly spíše vedlejším produktem. Hospodaření s kovovým odpadem pak nově upravovalo Nařízení č. 68/1960 Sb. Vlády Československé republiky, o hospodaření kovovým odpadem a sběrnými surovinami. Opět šlo převážně o snahu zajistit lepší hospodárnost při výrobě. Stejně tak byla postupně vydávána další vládní nařízení a vyhlášky, která se týkala sběru surovin a jejich opětovného využití, například zmiňme vyhlášku o hospodárném využití lepenkových přepravních obalů, tedy vyhlášku č. 104/1962 Sb. Ministerstva chemického průmyslu.

Kvůli ochraně lidského zdraví bylo právními předpisy upraveno i nakládání s radioaktivním odpadem, možno zmínit chronologicky nejstarší vyhlášku o ochraně před ionizujícím zářením, vyhlášku č. 34/1963 Sb. (vydáno Ministerstvem zdravotnictví a chemického průmyslu).

Současně platný zákon o odpadech, zákon č. 185/2001 Sb. v platném znění (dále také jen „zákon o odpadech“), radioaktivní odpad vyjímá ze své působnosti, tato problematika je nyní upravena zvláštním právním předpisem (zákonem č. 18/1997 Sb., atomový zákon, v platném znění), stejně jako ostatní, v ustanovení § 2 odst. 1 zákona o odpadech, citované výjimky. Další vyhláška týkající se sběrných

surovin a hospodaření s nimi byla vydána v roce 1971, jednalo se o vyhlášku č. 118/1971 Sb. Ministerstva vnitra České socialistické republiky, o hospodaření se sběrnými surovinami, následovaly její novelizace.

Z hygienických důvodů legislativa již i v minulosti pak dále upravovala problematiku ukládání odpadů, a to zejména zákaz zřizování skládek v chráněných oblastech přirozené akumulace vod (Nařízení č. 85/1981 Sb. Vlády České socialistické republiky, o chráněných oblastech přirozené akumulace vod). Zákaz zakládání skládek, popřípadě podmínky přísněji upravující jejich zakládání, nalezneme v legislativě zřizující chráněné krajinné oblasti (např. Výnos č. 21 972/78 Ministerstva kultury České socialistické republiky, o zřízení chráněné krajinné oblasti „Křivoklátsko“), a to obvykle v části zabývající se podmínkami ochrany. Lze říci, že z potřeby chránit zvláště zajímavá a hodnotná území, co se týče přírodního bohatství, vyplývá i snaha vytěsnit z daného území veškeré stopy odpadu, převažuje záměr ochrany prostředí před složkami odpadu pro zachování prostředí, taktéž jde o hledisko estetické.

Výslednou činností zákonodárné moci od roku 1948 bylo mnoho právních předpisů různé právní síly, které určitým způsobem směřovaly k ochraně životního prostředí, přes 80 jich bylo přijato. Šlo však o právní úpravu roztržitou, bez resortní koncepce. Samotná oblast hospodaření s odpady jako taková nebyla legislativně upravena vůbec. Když už nějaká legislativa vznikla, často nebyla řádně dodržována, upřednostňovala se průmyslová výroba, subjektům byly často udělovány výjimky, aby výroba nemusela být zastavena. Nakládání s odpady v minulosti bylo značně neřízené, nekontrolované a vedlo k poškozování životního prostředí (D. Castro a kol., 1994).

3.1.2 První zákon o odpadech

Předělem v legislativě v oblasti odpadů a hospodaření s nimi je bezpochyby zákon o odpadech z roku 1991, č. 238/1991 Sb., o odpadech, který nabyl účinnosti od 1. 8. 1991 a byl zrušen 1. 1. 1998, je výsledkem porevoluční legislativní snahy v oblasti. Tato právní úprava se již přibližuje dnešní, ačkoliv je mnohem méně obsáhlá. Zákon o odpadech č. 238/1991 Sb. Federálního shromáždění, o odpadech, upravoval i oblasti, které jsou nyní z působnosti současně platného zákona o odpadech (Zákon č. 185/2001 Sb., o odpadech, v platném znění) vyloučeny. Jeho

působnost se vztahovala i na nakládání s odpadními a zvláštními vodami, látkami znečišťujícími ovzduší, odpady drahých kovů, radioaktivními odpady, odpady ukládanými v podzemních prostorech, odvaly, výsypkami a odkališti, konfiskáty živočišného původu. Pojem „odpad“ byl pak charakterizován takto: „Odpadem je věc, které se chce její majitel (§ 1 odst. 1 zákona) zbavit, nebo též movitá věc, jejíž odstranění (zneškodnění) je nutné z hlediska péče o zdravé životní podmínky a ochrany životního prostředí. Kategorizace a katalog odpadů dohodnutý s příslušnými ústředními orgány státní správy vyhlásí Federální výbor pro životní prostředí jako opatření ve Sbírce zákonů.“ (§ 2 odst. 1 zákona č. 238/1991 Sb., o odpadech). Ono ustanovení o nutnosti odstranění vzhledem k péči o zdravé životní podmínky a ochranu životního prostředí je v dnešní platné právní úpravě definováno jako povinnost se dané movité věci zbavit (dle § 3 odst. 1 zákona č. 185/2001 Sb., o odpadech, v platném znění).

Podstatné bylo vymezení některých dalších základních pojmů, surovina nebo materiál získaný z odpadu, který je způsobilý k dalšímu hospodářskému nebo jinému využití je nazýván druhotnou surovinou, taková surovina zůstává odpadem až do dalšího zpracování (§ 2 odst. 5 zákona č. 238/1991 Sb., o odpadech). Odpadovým hospodářstvím se pak, v souladu s ustanovením § 2 odst. 6 zákona č. 238/1991 Sb., o odpadech, rozumějí činnosti zaměřené na předcházení a omezování vzniku odpadů a na nakládání s odpady, a nakládání s odpady pak bylo, dle ustanovení § 2 odst. 7 zákona č. 238/1991 Sb., o odpadech, definováno jako jakákoliv činnost, jejímž předmětem jsou odpady, zejména shromažďování, přeprava, skladování a zneškodňování odpadů, včetně péče o místo zneškodňování, sběr, výkup, úpravu, třídění, zpracování a využívání odpadů jako zdrojů druhotných surovin a energie.

Kromě vyjádření právních definic základních pojmů znamenala právní úprava vytyčení podmínek. Dovoz odpadu do České a Slovenské Federativní Republiky za účelem zneškodnění byl zakázán, připouštěl se jen po splnění daných direktiv, zákaz platil i pro vývoz nebezpečných odpadů, úprava se vztahovala i na tranzitní pohyby odpadů. Byla stanovena oprávnění a povinnosti příslušných správních orgánů, stejně tak i právnických a fyzických osob ve věcech odpadového hospodářství, stanoveny poplatky a sankce. Příloha zákona č. 238/1991 Sb., o odpadech, obsahovala seznam nebezpečných vlastností odpadů (až po novelizaci v roce 1995), jmenovitě se jednalo o výbušnost, hořlavost, oxidační schopnost,

tepelnou nestálost organických peroxidů, schopnost odpadů uvolňovat při styku se vzduchem nebo vodou jedované plyny, ekotoxicitu, následnou nebezpečnost¹, radioaktivitu, akutní toxicitu, pozdní účinek², žíravost a infekčnost.

Opatřením č. OP 18/91 Federálního výboru pro životní prostředí byla vyhlášena kategorizace a katalog odpadů.

3.1.3 Význam zákona o odpadech, a tedy první právní úpravy, zákona č. 238/1991 Sb.

Především můžeme říci, že jde o významný krok směrem k ochraně zdravých životních podmínek, tedy i lidského zdraví a životního prostředí jako celku před škodlivými vlivy vzniku a nakládání s odpady. Tuto ochranu zprostředkovává řada institutů, jedním z takových institutů je dohledová politika státní správy tak, aby fyzické a právnické osoby, které upravují, uskladňují, zneškodňují či přepravují odpady pro jiné subjekty v rámci své podnikatelské činnosti, nemohly takto konat bez souhlasu příslušných orgánů. Pod dohledem správních orgánů jsou samozřejmě i subjekty, jež odpad samy shromažďují, odstraňují a využívají a současně i programy odpadového hospodářství původců (D. Castro, 1994).

Věcný obsah zákona aktuálně vycházel z právní úpravy Evropských společenství a ze specifík vyplývajících z přechodu ekonomiky k tržnímu hospodářství. Existoval reálný předpoklad, že Česká a Slovenská Federativní republika přistoupí k Basilejské úmluvě o kontrole pohybu nebezpečných odpadů přes hranice států a jejich odstraňování, proto zákonodárce respektoval i tuto listinu. Působnost zákona o odpadech se pak vztahuje na všechny subjekty manipulující s odpady, to je považováno za nezbytnost z hlediska účinné ochrany, je žádoucí vztáhnou působnost zákona na co nejvyšší počet subjektů (D. Castro, 1994).

Zákon o odpadech definuje pojmy, do té doby právně neupravené. Především samotný pojem odpad, v definici samotné je, kromě objektivního, i subjektivní prvek, neboť o to, zda se o odpad jedná či nikoliv, rozhoduje každý subjekt zcela

¹ Následnou nebezpečností se rozumí vlastnost, kterou mají odpady, jež uvolňují do výluhu škodliviny, které překračují některou z limitních hodnot stanovených vyhláškou ministerstva, bod 7 přílohy zákona č. 238/1991 Sb., o odpadech.

² Odpad je ve vztahu k člověku odpadem nebezpečným z hlediska nezvratného pozdního účinku, jestliže obsahuje prokázané karcinogeny, mutageny zárodečných buněk a látky toxické pro lidskou reprodukci (teratogeny nebo látky s embryotoxickým účinkem) v dávkách (množství) schopných vyvolat zhoubné bujení, mutace zárodečných buněk či poškození plodu s prokazatelně vyšší frekvencí, než je výskyt těchto vad (onemocnění) v běžné populaci, nebo odpad, u něhož byly tyto vlastnosti experimentálně ověřeny, bod 10 přílohy zákona č. 238/1991 Sb., o odpadech

individuálně. Objektivní posouzení je pak vázáno na skutečnost, zda je daná věc z hlediska ochrany společnosti před negativním působením odpadů žádoucí, či nikoliv. Vymezení dalších pojmů, jako zvláštní odpad a nebezpečný odpad pak vytváří podmínky k tomu, aby nakládání s takovým odpadem bylo podřízeno přísnějšímu režimu, vzhledem k povaze odpadu (D. Castro, 1994). Pojem odpadového hospodářství pak v sobě zahrnuje kombinaci všech prvků.

3.1.4 Od prvního zákona o odpadech k současné platné právní úpravě

První zákon o odpadech č. 238/1991 Sb. poskytoval pouze určitý rámec, ve kterém měl subjekt možnost se pohybovat, stanovil základní definice, k výkladu dalších skutečností pak bylo třeba podrobnější právní úpravy. Z tohoto důvodu vznikaly další právní předpisy, které obsahovaly právní úpravu specifitější, mezi tyto řadíme např. Zákon č. 311/1991 Sb. České národní rady, o státní správě v odpadovém hospodářství, jehož obsahem je zajištění dohledu státní správy v odpadovém hospodářství nebo Nařízení č. 513/1992 Sb. Vlády České republiky, o podrobnostech nakládání s odpady, jehož obsahem je určení podmínek pro skladování, zneškodňování standardních i nebezpečných odpadů, stejně tak limitní hodnoty veličin pro stanovení vlastností odpadů.

Dne 5. května 1992 vstoupila v platnost pro Českou a Slovenskou Federativní republiku Basilejská úmluva o kontrole pohybu nebezpečných odpadů přes hranice států a jejich zneškodňování, ze dne 22. března 1989, a to na základě Listiny o přístupu České a Slovenské Federativní republiky ze dne 24. července 1991.

Dne 1. ledna 1998 nabyl účinnosti nový zákon o odpadech, Zákon č. 125/1997 Sb., zrušen byl 1. ledna 2002, kdy nabyl účinnosti dosud platný zákon o odpadech (Zákon č. 185/2001 Sb., o odpadech, v platném znění). Právní úprava se značně přibližuje té současně platné, současná je však obsáhlejší. Sporné otázky některých výkladů se řešily již po vydání tohoto zákona, jejich výklad pak převzala i současná právní úprava.

3.2 Základní platný právní rámec pro nakládání s odpady, zákon o odpadech

Stěžejním současně platným právním předpisem, který definuje pojem odpad, rozlišuje jeho kategorie a určuje hierarchii při nakládání s ním, je zákon č. 185/2001 Sb. o odpadech a o změně některých dalších zákonů, v platném znění, ten v podstatě navazuje na předešlou právní úpravu o odpadech, a to na zákony č. 238/1991 Sb. a na č. 125/1997 Sb., zákon č. 185/2001 Sb. v platném znění, byl vícekrát novelizován, naposledy v roce 2009³, přitom vliv na právní úpravu měl i vstup České republiky do Unie evropských společenství, ovšem, tento krok se předpokládal, proto se právní úprava koncipovala již od počátku v souladu s tou evropskou. V současném platném znění v sobě zákon o odpadech (Zákon č. 185/2001 Sb., o odpadech, v platném znění) implementuje příslušné směrnice Evropských společenství, a to zejména Směrnicí Rady 75/439/EHS ze dne 16. června 1975, o nakládání s odpadními oleji (ve znění směrnic 87/101/EHS, 91/692/EHS, 2000/76/ES a 2008/98/ES, Směrnicí Rady 86/278/EHS ze dne 12. června 1986 o ochraně životního prostředí a zejména půdy při používání kalů z čistíren odpadních vod v zemědělství (ve znění směrnice 91/692/EHS a nařízení č. 807/2003), Směrnicí Rady 91/689/EHS ze dne 12. prosince 1991 o nebezpečných odpadech (ve znění směrnic 94/31/ES a 2008/98/ES a nařízení č. 166/2006), Směrnicí Rady 1999/31/ES ze dne 26. dubna 1999 o skládkách odpadů (ve znění nařízení č. 1882/2003 a č. 1137/2008), Směrnicí Evropského parlamentu a Rady 2006/12/ES ze dne 5. dubna 2006 o odpadech (ve znění směrnice 2008/98/ES) a další.

3.2.1 Zákon o odpadech a jeho základní pojmy

Zákon o odpadech č. 185/2001 Sb. v platném znění, se vztahuje na nakládání se všemi druhy odpadů, mimo některých, taxativně vyjmenovaných tímto zákonem, konkrétně § 2 odst. 1 zákona č. 185/2001 Sb., o odpadech, v platném znění, (příkladem zmiňme odpadní vody, radioaktivní odpad, emise látek znečišťujících ovzduší a další), když nakládání s těmito odpady pak řeší samostatně některé zvláštní právní předpisy. Zákon prošel od svého vzniku mnoha změnami a jeho znění je označováno i jako nepřehledné (Voštová a kol., 2009), obsahuje odkazy

³ změna č. 281/2009 Sb.

na relevantní právní normy a třináct příloh, definice základních pojmů dostála několika změnám.

3.2.1.1 Pojem odpad, odpad a vedlejší produkt dle platné právní úpravy

Zákon č. 185/2001 Sb. v platném znění, konkrétně jeho ustanovení § 3 odst. 1, definuje základní pojem odpad takto: „Opad je každá movitá věc, které se osoba zbavuje nebo má úmysl nebo povinnost se jí zbavit a přísluší do některé ze skupin odpadů uvedených v příloze č. 1 k tomuto zákonu.“. Chceme-li jít pak více do hloubky a specifikovat dále pojem „movitá věc“, pak obecně lze říci, že movitou věcí je věc, kterou lze pohybovat, přemísťovat, se kterou je tedy možno nakládat fyzicky, nikoliv jen právně. Můžeme citovat ustanovení obecného právního předpisu, občanského zákoníku (§ 119 zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, v platném znění), které říká, že nemovitostmi jsou pozemky a stavby spojené se zemí pevným základem, z uvedeného vyplývá, že věci zde nejmenované jsou věcmi movitými. Kromě faktu, že odpadem je věc movitá, musí být splněna druhá základní podmínka obsažená ve výše citovaném znění zákona o odpadech (§ 3 odst. 1), tedy že jde o věc, které se osoba zbavuje nebo má úmysl se jí zbavit. Jak ono „zbavování se“ vidí zákonodárce: „Ke zbavování se odpadu dochází vždy, kdy osoba předá movitou věc, příslušející do některé ze skupin odpadů uvedených v příloze č. 1 k tomuto zákonu, k využití nebo k odstranění ve smyslu tohoto zákona nebo předá-li ji osobě oprávněné ke sběru nebo výkupu odpadů podle tohoto zákona bez ohledu na to, zda se jedná o bezúplatný nebo úplatný převod. Ke zbavování se odpadu dochází i tehdy, odstraní-li movitou věc příslušející do některé ze skupin odpadů uvedených v příloze č. 1 k tomuto zákonu osoba sama“, uvádí § 3 odst. 2 zákona o odpadech. Třetí podmínkou toho, abychom mohli věc považovat za odpad je její zařazení do Přílohy 1 zákona o odpadech. Označením věci v katalogu však ještě odpad nevzniká. Je nutno poukázat na subjektivní stránku specifikace toho, co je či není odpadem, stejně, jako to bylo u předešlé právní úpravy. Pro určení toho, zda věc je či není odpadem, není rozhodující to, zda je například funkční nebo nefunkční, rozhodující je skutečnost, zda se pro vlastníka stala věc nepotřebnou a on se jí zbavuje s úmyslem ji odložit, tedy nikoliv prodat, darovat či jinak s ní naložit. Dále platí, že takovou věc, kterou vlastník odkládá, musí tento odložit na místo k tomu určené. Až na některé výjimky se žádná věc automaticky nestane odpadem, výjimkami

rozumíme věci, které se vyřazují na základě zvláštního právního předpisu (Dvořák, 1997).

3.2.1.2 Vedlejší produkt

S ohledem na výše citované podmínky, které musí být splněny, abychom věc mohli považovat za odpad, je třeba připomenout i zákonem uváděný pojem „vedlejší produkt“. Přestože mohou být na jednu stranu naplněny podmínky zákona o odpadech, nemusíme určitou věc za odpad považovat: „Movitá věc, která vznikla při výrobě, jejímž prvotním cílem není výroba nebo získání této věci, se nestává odpadem, ale je vedlejším produktem, pokud a) vzniká jako nedílná součást výroby, b) její další využití je zajištěno, c) její další využití je možné bez dalšího zpracování způsobem jiným, než je běžná výrobní praxe, a d) její další využití je v souladu se zvláštními právními předpisy a nepovede k nepříznivým účinkům na životní prostředí nebo lidské zdraví.“ (§ 3 odst. 5 zákona č. 185/2001 Sb., o odpadech, v platném znění). V praxi často narážíme na problematiku, jak odlišit odpad od vedlejšího produktu.

3.2.1.3 Nebezpečný odpad, komunální odpad, odpad, který přestane být odpadem

Nebezpečným odpadem rozumíme takový odpad, který vykazuje jednu nebo více nebezpečných vlastností uvedených v Příloze číslo 2 zákona o odpadech (Zákon č. 185/2001 Sb., o odpadech, v platném znění, dále také jen „zákon o odpadech“), v citované příloze najdeme výčet nebezpečných vlastností, mezi které řadíme hořlavost, dráždivost, škodlivost zdraví, toxicita, karcinogenitu, žíravost, infekčnost, teratogenitu⁴, mutagenitu, schopnost uvolňovat vysoce toxické nebo toxické plyny ve styku s vodou, vzduchem nebo kyselinami, senzibilitu, ekotoxicitu.

Komunálním odpadem je, dle ustanovení § 4 odst. 1 písm. b/ zákona o odpadech, veškerý odpad vznikající na území obce při činnosti fyzických osob, a který je uveden jako komunální odpad v Katalogu odpadů, s výjimkou odpadů vznikajících u právnických osob nebo fyzických osob oprávněných k podnikání. Katalogem odpadů se pak rozumí veškeré odpady citované Přílohou číslo 1 zákona o odpadech. Zákon zná i pojem „odpad podobný komunálnímu odpadu“ rozdíl

⁴ tj. schopnost látky vyvolat vrozenou vývojovou odchylku vyvíjejícího se plodu (Zdroj: <http://slovník-cizich-slov.abz.cz>)

od komunálního odpadu je v původcích, kterými jsou právnické osoby nebo fyzické osoby oprávněné k podnikání, když ostatní kritéria jsou shodná.

Zákon o odpadech myslí i na případy, kdy movitá **věc původně definovaná jako odpad jím přestane být**, přestože u původu byly splněny všechny podmínky pro takové zařazení, a to v případech, pokud: „věc se běžně využívá ke konkrétním účelům, pro věc existuje trh nebo poptávka, věc splňuje technické požadavky pro konkrétní účely stanovené zvláštními právními předpisy nebo normami použitelnými na výrobky a využití věci je v souladu se zvláštními právními předpisy a nepovede k nepříznivým dopadům na životní prostředí nebo lidské zdraví“, a to dle § 3 odst. 6 zákona č. 185/2001 Sb., o odpadech, v platném znění.

3.2.1.4 Původce odpadu, osoba oprávněná k nakládání s odpadem, odpadový hospodář

Prvotním původcem odpadu je každý, při jehož činnosti vzniká odpad (§ 4 odst. 1 písm. w/ zákona o odpadech), ten je povinen nakládat s odpady a zbavovat se jich pouze způsobem stanoveným tímto zákonem a ostatními právními předpisy vydanými na ochranu životního prostředí (§ 12 odst. 1 zákona o odpadech), současně je povinen zjistit, zda osoba, které předává odpady, je k jejich převzetí podle tohoto zákona oprávněna, v případě, že se tato osoba oprávněním neprokáže, nesmí jí být odpad předán, jak se uvádí v § 12 odst. 4 zákona č. 185/2001 Sb., o odpadech, v platném znění.

Původcem odpadu je právnická osoba nebo fyzická osoba oprávněná k podnikání, při jejichž činnosti vznikají odpady, nebo právnická osoba nebo fyzická osoba oprávněná k podnikání, která provádí úpravu odpadů nebo jiné činnosti, jejichž výsledkem je změna povahy nebo složení odpadů, a dále obec od okamžiku, kdy nepodnikající fyzická osoba odpad odloží na místě k tomu určeném, obec se současně stane vlastníkem tohoto odpadu (§ 4 odst. 1 písm. x/ zákona o odpadech). Původce je pak povinen, mimo jiné například: zařazovat odpady podle druhů a kategorií dle zákona, ověřovat nebezpečné vlastnosti odpadů a nakládat s nimi podle jejich skutečných vlastností, shromažďovat odpady utříděné podle jednotlivých druhů a kategorií, zabezpečit odpady před nežádoucím znehodnocením, odcizením nebo únikem, zpracovat plán odpadového hospodářství v souladu se zákonem o odpadech a prováděcím právním předpisem a zajišťovat jeho plnění, vykonávat

kontrolu vlivů nakládání s odpady na zdraví lidí a životní prostředí v souladu se zvláštními právními předpisy a plánem odpadového hospodářství a další, jak stanoví § 16 odst. 1 zákona č. 185/2001 Sb., o odpadech, v platném znění.

Osobou oprávněnou je, dle ustanovení § 4 odst. 1 písm. y/ zákona o odpadech, každá osoba, která je oprávněna k nakládání s odpady podle tohoto zákona nebo podle zvláštních právních předpisů, takovým právním předpisem je například zákon č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání (živnostenský zákon), ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, ve znění pozdějších předpisů, a podobně.

Odpadovým hospodářem je odborně způsobilá osoba, zajišťující odborné nakládání s odpady. Povinnost nakládat s odpady prostřednictvím určeného odpadového hospodáře má každý původce odpadu a oprávněná osoba, kteří nakládali v posledních 2 letech s nebezpečnými odpady v množství větším než 100 t nebezpečného odpadu za rok, a provozovatel první a druhé fáze provozu skládky. Odpadový hospodář následně odpovídá původci nebo oprávněné osobě, která jej svým odpadovým hospodářem určila, že bude zajištěno řádné a odborné nakládání s odpadem, v celém procesu pak tento zastupuje původce nebo oprávněnou osobu při jednání s orgány veřejné správy v oblasti odpadového hospodářství, zejména pak při výkonu kontrolní činnosti (viz. § 15 zákona o odpadech).

3.2.2 Odpadové hospodářství ve smyslu platného zákona o odpadech

Pro účely zákona o odpadech se odpadovým hospodářstvím rozumí, jak je uvedeno v ustanovení § 4 odst. 1 písm. d/ zákona: „činnost zaměřená na předcházení vzniku odpadů, na nakládání s odpady a na následnou péči o místo, kde jsou odpady trvale uloženy, a kontrola těchto činností“. S ohledem na uvedené znění zákona se proces nazývaný odpadovým hospodářstvím dělí, s legislativní podporou (§ 9a odst. 1 zákona o odpadech), do jednotlivých hierarchických stupňů, jde o předcházení vzniku odpadů, příprava k opětovnému použití, recyklace odpadů, jiné využití odpadů, například energetické využití a odstranění odpadů.

3.2.2.1 Předcházení vzniku odpadů

Prvně citujme znění zákona o odpadech, konkrétně § 10 odst. 1 zákona: „Prvotní původce odpadů má při své činnosti nebo v rozsahu své působnosti

povinnost předcházet vzniku odpadů, omezovat jejich množství a nebezpečné vlastnosti; odpady, jejichž vzniku nelze zabránit, musí být využity, případně odstraněny způsobem, který neohrožuje lidské zdraví a životní prostředí a který je v souladu s tímto zákonem a se zvláštními právními předpisy“. Konkrétní nástroje, jak účinně předcházet vzniku odpadu pak nalezneme v Příloze číslo 13 zákona o odpadech, kde jsou specifikovány v osmi bodech ony nástroje, zde uvedené jako cíle, jejichž aplikací lze, podle platné legislativy, preventivně působit při vzniku odpadu. První bod zmiňuje potřebu použití plánování a ekonomických nástrojů. Tato potřeba vyjadřuje nutnost účelného využívání zdrojů. Jinými slovy můžeme říci, že správnou přípravou všech procesů, a to jak při výrobě, tak při spotřebě, je možno zabránit plýtvání s disponibilními zdroji.

Druhý bod Přílohy 13 k zákonu o odpadech pak upozorňuje na nutnost podpory výzkumu a vývoje ve spojitosti s prevencí vzniku odpadů, když jako další cíl označuje nutnost: „Podporovat výzkum a vývoj v oblasti dosahování čistších produktů a technologií spojených se vznikem menšího množství odpadů a šíření a využívání výsledků tohoto výzkumu a vývoje.“ Jak vypadá takový účelný výzkum v oblasti hospodaření s odpady? Podobným výzkumem se zabývá například veřejná výzkumná instituce Výzkumný ústav vodohospodářský T. G. Masaryka, jehož jedním z výzkumných záměrů je i výzkum pro hospodaření s odpady, jde o dlouhodobé sledování a hodnocení kvalitativních a kvantitativních parametrů odpadů a všech procesů, které v nich probíhají, při výzkumu je předpokladem, že budou respektovány jak právní předpisy práva České republiky, tak právní normy komunitární a mezinárodní, především pak předpisy EU, když při vývoji a ověřování metodických postupů dochází též k monitoringu dodržování těchto předpisů (Hudáková, 2005).

Třetí bod Přílohy 13 k zákonu o odpadech (dále jen „Příloha 13“) pak uvádí pojem ekodesign a potřebu jeho podpory, ekodesign pak znamená systematické začleňování aspektů ochrany životního prostředí do návrhu výrobku s cílem zlepšit vliv tohoto výrobku na životní prostředí během celého jeho životního cyklu.

Čtvrtý bod Přílohy 13 vyjadřuje potřebu poskytovat informace o technikách předcházení vzniku odpadů s cílem usnadnit v průmyslu používání nejlepších dostupných technik. Je celkem zřejmé, že každý technologický rozvoj je podmíněn

informovaností subjektů, rozšíření informace o nově dostupných technikách je prvním krokem k tomu, aby tyto začaly být užívány v praxi.

Pátý bod Přílohy 13 uvádí jako další prostředek k předcházení vzniku odpadů možnost organizovat školení na úrovni příslušných orgánů, zaměřených na zařazování požadavků týkajících se předcházení vzniku odpadů do povolení podle směrnice Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 2008/98/ES ze dne 19. listopadu 2008 o odpadech a o zrušení některých směrnic a směrnice Evropského parlamentu a Rady 2008/1/ES ze dne 15. ledna 2008 o integrované prevenci a omezování znečištění. Především je míněno udržovat soulad v aplikaci právních norem ČR a EU.

Šestý bod Přílohy 13 vyjadřuje nutnost zavádět opatření k předcházení vzniku odpadů v zařízeních, která nespádají do oblasti působnosti směrnice Evropského parlamentu a Rady 2008/1/ES ze dne 15. ledna 2008 o integrované prevenci a omezování znečištění, když tato opatření by případně mohla zahrnovat posouzení nebo plány předcházení vzniku odpadů. Zákonodárce si je vědom nutnosti směřovat preventivní činnosti i na oblasti nespádající pod působnost citovaných právních norem.

Sedmý bod Přílohy 13 zmiňuje potřebu zařazovat kritéria ochrany životního prostředí a předcházení vzniku odpadů do výzev k podávání nabídek v rámci veřejných a podnikových výběrových řízení a do smluv v souladu s příručkou o zadávání veřejných zakázek, kterou zveřejnila Komise Evropských společenství dne 29. října 2004. Je zřejmé, že pokud bude daný subjekt usilovat o prvenství při zadávání veřejné či podnikové zakázky, přijme i takovou podmínku, která bude směřovat k předcházení vzniku odpadů, tím jde samozřejmě i o ochranu životního prostředí.

Osmý bod Přílohy 13 upozorňuje na nutnost podporovat opětovné používání a přípravu k opětovnému používání vhodných vyřazených výrobků nebo jejich složek, zejména prostřednictvím vzdělávacích, ekonomických, logistických nebo jiných opatření, například podpora nebo zřízení akreditovaných středisek pro opravy a opětovné použití a rozšiřování jejich sítí zejména v hustě obydlených oblastech. A jsme u podpory recyklace, ať už přímé či nepřímé, ovšem ještě již před samotným procesem je třeba podporovat kroky, které k ní vedou. Pak máme na mysli nástroje

informačně – vzdělávací, a to od začlenění základních bodů do osnov vzdělávacích zařízení až po rozvoj všeobecného povědomí obyvatelstva, ekonomickým nástrojem mohou být různá daňová zvýhodnění. Logistické pojítka procesu je usnadnění dopravy, odběru, přítomnost co největšího počtu zachytných bodů, jmenované je pak prevencí proti nesprávnému zacházení s odpadem.

3.2.2.2 Příprava k opětovnému využití, recyklace, jiné využití, odstranění odpadů

Způsoby využívání odpadů nalezneme v Příloze č. 3 k zákonu č. 185/2001 Sb. odpadech, v platném znění, jde například o různé typy recyklačních a regeneračních procesů, jiné využití odpadů pak znamená především využití energetické, což znamená, že odpad je využíván jako zdroj energie, například tepelné při jeho spalování.

Způsoby odstraňování odpadů uvádí Příloha č. 4 k zákonu č. 185/2001 Sb. odpadech, v platném znění, uvádí se patnáct způsobů odstraňování, zejména pak je takovým způsobem ukládání v úrovni terénu, pod úrovní terénu (skládování), ukládání do nádrží, vypouštění, například do vodních těles, spalování odpadů, nejrozumnější úprava odpadů za účelem jeho odstranění (půdními procesy a podobně).

3.2.2.3 Zařízení pro nakládání s odpady a jejich provoz

Zařízení k využívání, odstraňování, sběru nebo výkupu odpadů lze provozovat pouze na základě rozhodnutí krajského úřadu, kterým je udělen souhlas k provozování tohoto zařízení, a s jeho provozním řádem. Ministerstvo životního prostředí pak svou vyhláškou určí podmínky pro udělení souhlasu k provozování, a to zejména stanovením náležitostí žádosti o souhlas k provozování zařízení, obsah provozního řádu zařízení k využívání, odstraňování, sběru nebo výkupu odpadů, technické požadavky na tato zařízení, obsah plánu úprav skládky, a dále podrobnosti ke vzorkování odpadů pro zjišťování jejich vlastností při nakládání s nimi (viz. § 14 zákona č. 185/2001 Sb., o odpadech, v platném znění).

3.2.3 Vybrané nástroje odpadového hospodářství v návaznosti na platný zákon o odpadech

3.2.3.1 Plánování v odpadovém hospodářství

Plán odpadového hospodářství v rozsahu stanoveném zákonem č. 185/2001 Sb., o odpadech, v platném znění, zpracovává ministerstvo, tzn. Ministerstvo životního prostředí České republiky (dále též „MŽP“), kraje v samostatné působnosti a původci odpadů. Plán odpadového hospodářství se zpracovává za účelem vytváření podmínek pro předcházení vzniku odpadů a nakládání s nimi, v souladu s ustanovením § 41 odst. 1, 2 zákona č. 185/2001 Sb., o odpadech, v platném znění.

Plán odpadového hospodářství České republiky, jak je již uvedeno výše, zpracovává ministerstvo (jde o MŽP), jeho náležitosti upravuje § 42 zákona o odpadech. Plán obsahuje programy předcházení vzniku odpadů, vyhodnocení stavu odpadového hospodářství, závaznou část a směrnou část, přitom závaznou část plánu odpadového hospodářství České republiky vyhláší vláda svým nařízením, tato část, dle § 42 odst. 5 zákona o odpadech, pak stanoví rámcové cíle, rámcová opatření k jejich dosažení a upravuje soustavu indikátorů jejich hodnocení pro předcházení vzniku odpadů, omezování jejich množství a nebezpečných vlastností, nakládání s vybranými odpady podle části čtvrté zákona o odpadech (z nich citujeme některé, jako například odpadní oleje, kaly z čistíren, akumulátory a další), pro nakládání s dalšími odpady, zejména nebezpečnými, nakládání s odpady z obalů, využívání odpadů, snižování podílu odpadů ukládaných na skládky a podílu biologicky rozložitelné složky v nich obsažené, vytváření integrovaného systému nakládání s odpady, pro plnění podmínek pro předcházení vzniku odpadů. Plán se zpracovává na dobu nejméně 10 let, vyhodnocení jeho plnění pak provádí Ministerstvo životního prostředí každoročně do 31. prosince následujícího roku (viz. § 42 odst. 6, 8 zákona o odpadech).

Zatím poslední plán, přístupný též na webových stránkách Ministerstva životního prostředí (MŽP, 2003), jehož závazná část pak byla vyhlášena nařízením vlády č. 197/2003 Sb., o Plánu odpadového hospodářství ČR, je rozdělen do čtyř částí, první, úvodní části, druhé části zabývající se vyhodnocením stavu odpadového hospodářství ČR, následuje třetí závazná část a čtvrtá směrná část. V úvodu je specifikována geografická, demografická a územní charakteristika České republiky,

struktura a stav hospodářství, vývoj plánování v oblasti odpadového hospodářství na území České republiky. Obsahem druhé části je například bilance vztahů mezi produkcí odpadů a nakládání s nimi, vyhodnocení sítě zařízení k nakládání s odpady, vyhodnocení stavu podnikové sféry zajišťující využívání a odstraňování odpadů nebo srovnání ukazatelů odpadového hospodářství mezi jednotlivými kraji, mezinárodní srovnání, včetně nákladů, definice klíčových problémů. Závazná třetí část, jež je vyhlášena také jako Nařízení vlády č. 197/2003 Sb., definuje zásady a opatření v hospodaření s odpady. Čtvrtá směrná část pak cituje nástroje pro prosazování a kontrolu naplňování Plánu odpadového hospodářství ČR, ty rozděluje na normativní, ekonomické, administrativní, informační a dobrovolné. Stejně tak poslední část uvádí závazné právní normy pro plánování. Tento, dosud poslední, Plán odpadového hospodářství ČR je platný až do roku 2012 (MŽP, 2003).

Pro ostatní původce odpadu se zpracování plánu řídí ustanovením § 43 zákona o odpadech, co se týče krajů a § 44 zákona o odpadech, co se týče ostatních původců. Pro zpracovatele plánu odpadového hospodářství vydalo Ministerstvo životního prostředí metodický návod (MŽP, 2004), a to zvláště pro obce a zvláště pro ostatní původce, vytvořený odborem odpadů Ministerstva životního prostředí. Metodický návod je vydáván s cílem sjednotit postupy původců odpadů při přípravě a zpracování jejich Plánu odpadového hospodářství, zároveň je pomůckou pro dotčené subjekty, návodem, který by měl usnadnit původci zpracování vlastního Plánu odpadového hospodářství a sjednotit pohled na některé sporné body, které vyvstávají z platných právních předpisů (MŽP, 2004).

Předpokladem pro kvalitní zpracování Plánu odpadového hospodářství je interpretace věcně správných dat, a to vždy přehledným a srozumitelným způsobem, cíle by měly být stanoveny reálně, předpokladem pak je, že vycházejí vždy z potřeb původce, jejich rámec musí být v souladu s nadřazenými Plány odpadového hospodářství (MŽP, 2004)

Metodický pokyn je pro zpracovatele i důležitým vodítkem, co se týče aplikace jednotlivých právních předpisů, se zvláštním důrazem na zákon o odpadech č. 185/2001 Sb., v platném znění a příslušnou vyhlášku o podrobnostech nakládání s odpady, vyhlášku č. 383/2001 Sb., v platném znění.

3.2.3.2 Ekonomické nástroje

Podstatou pro ekonomické nástroje je tržně orientovaný přístup, obecně lze říci, že jde o zvýhodňování některých činností nebo produktů vůči činnostem nebo produktům méně žádoucím. Ekonomické nástroje umožňují dosažení zvolených cílů v rámci politiky životního prostředí s vyšší efektivností, to lze posoudit při porovnání s jinými typy nástrojů, například oproti administrativním nástrojům, které jsou vyjadřovány především příkazovou a limitní politikou, ekonomické nástroje dávají subjektu v konkrétních případech možnost výběru, například možnost platit definovaný poplatek za znečišťování, nebo zavést novou technologii a zamezit znečišťování (Voštová a kol., 2009).

Základním aktuálním ekonomickým nástrojem jsou bezesporu ony **poplatky**. „Za ukládání odpadů na skládky je původce povinen platit poplatek.“, uvádí příslušné ustanovení § 45 odst. 1 zákona o odpadech, poplatek platí každý původce, a to i ten, v souladu s ustanovením § 45 odst. 2 zákona o odpadech, který je sám provozovatelem skládky a tato skládka je na jeho vlastním pozemku. Poplatky se neplatí ve stanovených případech, a to například za ukládání odpadů jako technologického materiálu na zajištění skládky za účelem technického zabezpečení skládky v souladu se schváleným projektem a provozním řádem skládky (§ 45 odst. 3 zákona o odpadech).

Poplatek je dvousložkovou položkou, základní složka se odvádí za uložení odpadu, složka riziková se hradí za uložení nebezpečného odpadu. Poplatek vybírá od původce provozovatel skládky, původci musí být vydáno potvrzení o tom, že příslušný poplatek byl provozovatelem skládky vybrán. Provozovatel skládky pak odvede vybrané poplatky příjemci, a to vždy k poslednímu dni následujícího kalendářního měsíce, současně příjemce informuje o dlužných poplatcích, v případě těchto dlužných poplatků stanoví krajský úřad původci povinnost stanovený poplatek uhradit, a to rozhodnutím na návrh příjemce poplatku. Příslušným krajským úřadem pak je ten, který vydal souhlas k provozování skládky. Poplatek je v rozsahu stanoveném zákonem příjmem obce, na jejímž katastrálním území je skládka umístěna a Státního fondu životního prostředí České republiky, více v ustanovení § 46 zákona č. 185/2001 Sb., o odpadech, v platném znění.

Mezi ekonomické nástroje řadíme dále **finanční rezervu** (§ 49 - 51 zákona o odpadech), jde o rezervu, kterou je provozovatel skládky povinen vytvářet na rekultivaci, zajištění péče o skládku a asanaci po ukončení jejího provozu. Peněžní prostředky této rezervy se ukládají na zvláštní účet v bance, tato rezerva pak podléhá zvláštnímu režimu, uložené prostředky nemohou být předmětem nařízení a provedení výkonu rozhodnutí, ani zahrnuty do majetkové podstaty provozovatele skládky, majitele skládky nebo jejich právních nástupců. Prostředky finanční rezervy mohou být čerpány pouze se souhlasem příslušného krajského úřadu, a to vždy na práce související s rekultivací, zajištěním péče o skládku po skončení jejího provozu a sanaci. Jaká je tedy výše finanční rezervy? Jedná se o 100 Kč za každou 1 tunu uloženého nebezpečného odpadu nebo komunálního odpadu, s výjimkou odpadu azbestu a 35 Kč za 1 tunu uloženého ostatního odpadu a odpadu azbestu, odpadu ukládaného jako technologický materiál na zajištění skládky a odpadu azbestu. Způsob vytváření a čerpání finanční rezervy stanoví vyhláškou Ministerstvo životního prostředí.

Dalšími ekonomickými nástroji jsou zálohy na vratné obaly podle zákona č. 477/2001 Sb., o obalech, v platném znění, pokuty podle zákona o odpadech, zákona č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení), v platném znění, zákona č. 200/1990 Sb., o přestupcích, v platném znění, podpory ze státního rozpočtu, podpory u programů a fondů EU, daňové zatížení a úlevy, a další (MŽP, 2011).

3.2.3.3 Administrativní nástroje, informační nástroje, dobrovolné nástroje

Co se týče administrativy, pak žádoucí je posílení pravomocí kontrolních orgánů státní správy a zajištění optimálních podmínek pro efektivní vykonávání kontrolní činnosti, pro optimální fungování je třeba zajistit dostatečnou odbornou a personální kapacitu, technické a finanční zázemí. Primárně je takovým kontrolním orgánem Česká inspekce životního prostředí (MŽP, 2011).

V oblasti informační politiky v oblasti odpadového hospodářství a ochrany životního prostředí zpracovává Ministerstvo životního prostředí České republiky informační a komunikační strategie, vždy pro dané časové období. Dobrovolnými nástroji pak rozumíme zejména dobrovolné dohody vznikající za účelem zvyšování kvality výkonu činnosti subjektů odpadového hospodářství s podporou aplikace

norem řady ISO 14000 a kvality služeb v oblasti odpadového hospodářství (MŽP, 2003).

Jedním z nástrojů je i environmentální vzdělávání, které je základní podmínkou pro uplatnění koncepce udržitelného rozvoje. Všeobecná část environmentálního vzdělávání je určena celé populaci, odborná část je pak určena pro odbornou veřejnost (Vlčková, 2006).

3.2.4 Přeshraniční pohyb odpadů

3.2.4.1 Základní pravidla dle zákona o odpadech a nařízení o přepravě odpadů

Vnitrostátní platná právní úprava týkající se příhraniční přepravy odpadů přímo navazuje na Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1013/2006 ze dne 14. června 2006 o přepravě odpadů. Orgánem příslušným pro přeshraniční přepravu odpadů za Českou republiku je, podle § 53 odst. 2 zákona o odpadech, Ministerstvo životního prostředí.

Vždy platí, že odpad vzniklý v České republice se přednostně odstraňuje v České republice, zároveň odpad vzniklý v České republice se také přednostně využívá v České republice, nejedná-li se o jeho využití v jiných členských státech Evropské unie. Přeshraniční přeprava odpadů do České republiky za účelem odstranění je zakázána s výjimkou odpadů vzniklých v sousedních státech v důsledku živelních pohrom nebo za stavu nouze. Zásady pro rozhodování ve věcech přeshraniční přepravy odpadů stanoví vláda nařízením (podle § 54 odst. 4 zákona o odpadech). Z výše uvedeného tedy vyplývá, že přes hranice lze přepravovat odpad, za běžných okolností, pouze za účelem využití.

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1013/2006, na které, jak už je uvedeno výše, plně navazuje příslušná vnitrostátní právní norma, uvádí jako důvod vzniku takové právní úpravy především nutnost organizovat a upravovat dozor nad přepravou odpadů a její kontrolu způsobem, který zohledňuje potřebu zachovávat, chránit a zlepšovat kvalitu životního prostředí a lidského zdraví, což přispívá k jednotnějšímu uplatňování nařízení v celém Evropském společenství, současně bylo třeba brát v úvahu ustanovení čl. 4 odst. 2 písm. d) Basilejské úmluvy, že přeprava nebezpečných odpadů se má snížit na minimum slučitelné s účinným

nakládáním s takovými odpady, které je šetrné k životnímu prostředí, když dovoz určených odpadů je zakázán absolutně (dle odst. 7, 8, 9 nařízení Evropského parlamentu a Rady [ES] č. 1013/2006).

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1013/2006 tedy stanoví postupy a kontrolní režimy pro přepravu odpadů v závislosti na původu, určení a trase přepravy, druhu přepravovaných odpadů a způsobu nakládání s odpady v místě určení, co se týče oblasti působnosti, pak se toto nařízení vztahuje na přepravu odpadů mezi členskými státy, v rámci Společenství nebo tranzitem přes třetí země, dovážených do Společenství ze třetích zemí, vyvážených ze Společenství do třetích zemí, a na přepravu tranzitem přes Společenství na cestě ze třetí země do třetí (čl. 1 odst. 1, 2 nařízení Evropského parlamentu a Rady [ES] č. 1013/2006), vyloučeny jsou pak odpady uvedené v ustanovení čl. 1 odst. 3 nařízení (tj. Nařízení Evropského parlamentu a Rady [ES] č. 1013/2006).

U všech přeprav odpadů, u nichž se vyžaduje oznámení, musí být poskytnuta finanční záruka nebo odpovídající pojištění, které pokrývají dopravní náklady, náklady na využití nebo odstranění, včetně nezbytných předběžných postupů, a náklady na uskladnění po dobu 90 dnů (čl. 6 odst. 1 nařízení Evropského parlamentu a Rady [ES] č. 1013/2006).

Každá přeshraniční přeprava druhů odpadů určených výše uvedeným nařízením vyžaduje oznámení a souhlas příslušného orgánu, částí informační politiky v oblasti životního prostředí je i zveřejnění metodiky pro usnadnění a zpřehlednění postupu oznamovatelům, proto také Ministerstvo životního prostředí na svých webových stránkách zveřejňuje příslušné pokyny pro přeshraniční přepravu odpadů (MŽP, 2011).

Co se týče přeshraniční přepravy odpadů do států, které nejsou členskými státy Evropské unie, a z těchto států, pak pro tento účel mohou být stanoveny celní úřady, a to vyhláškou Ministerstva financí, jak uvádí § 60 zákona č. 185/2001 Sb., o odpadech, v platném znění.

3.2.4.2 Zelený, žlutý, červený seznam

Pro stanovení podmínek příhraniční přepravy odpadů byly tyto rozděleny. Takzvaný Zelený seznam je seznam odpadů, na které se vztahují obecné požadavky

na informace stanovené ve čl. 18 nařízení o přepravě odpadů, tedy Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1013/2006, v platném znění, seznam je uveden v Příloze III k tomuto nařízení, Příloha IV pak obsahuje Žlutý seznam odpadů, jde o odpady, které podléhají postupu předchozího písemného oznámení a souhlasu. Příloha V. pak cituje odpady, jejichž vývoz je podle článku 36 Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1013/2006 zakázán, seznam také nazýván jako „červený“.

3.2.5 Nakládání s vybranými kategoriemi odpadů a výrobků

3.2.5.1 Komunální odpad

Komunálním odpadem je, v souladu s ustanovením § 4 odst. 1 písm. b/ zákona č. 185/2001 Sb., o odpadech, v platném znění, veškerý odpad vznikající na území obce při činnosti fyzických osob a který je uveden jako komunální odpad v Katalogu odpadů, s výjimkou odpadů vznikajících u právnických osob nebo fyzických osob oprávněných k podnikání, **odpad podobný komunálnímu** je pak odpad vznikající na území obce při činnosti právnických osob nebo fyzických osob oprávněných k podnikání a který je uveden jako komunální odpad v Katalogu odpadů (§ 4 odst. 1 písm. c/ zákona č. 185/2001 Sb., o odpadech, v platném znění), jedná se tedy o odpad, který vzniká v procesu spotřeby v obchodech, kancelářích, úřadech, institucích a je podobné povahy a složení jako komunální odpad (Voštová a kol., 2009).

Komunální odpad také někdy rozlišujeme dle dalších kritérií, jako je jeho přesný původ, nebo objem, z tohoto hlediska uvažujeme pojmy jako **domovní odpad**, kdy jde o odpad vznikající v domácnostech jako spotřební odpad jejich obyvatel, nebo **objemný odpad**, což je takový komunální odpad, který s ohledem na jeho rozměry popřípadě hmotnost nelze ukládat do sběrných nádob určených pro pravidelný sběr směsného komunálního odpadu. Komunální odpad zahrnuje i další složky, využitelné, nebezpečné, uliční smetky, odpad ze zeleně, obalový odpad, směsný odpad a další. Lze říci, že produkce komunálního odpadu má v České republice stoupající tendenci (Voštová a kol., 2009).

Ve většině zemí jsou právní předpisy pro hospodaření s komunálním odpadem záležitostí místní samosprávy, dohled se může provádět několika způsoby,

počínaje službou poskytovanou samotným orgánem místní správy, přes veřejné a poloveřejné podniky, až po smluvní zajištění všech činností soukromým sektorem (Hewitt, 1999).

Povinnosti a oprávnění obce a fyzických osob při nakládání s komunálním odpadem upravuje § 17 zákona o odpadech. Obec je povinna určit místa, kam mohou fyzické osoby odkládat komunální odpad, který produkují, a zajistit místa, kam mohou fyzické osoby odkládat nebezpečné složky komunálního odpadu (např. spotřební chemie). Povinnost zajištění míst k odkládání nebezpečných složek komunálního odpadu obec splní určením místa k soustředování nebezpečných složek komunálního odpadu ve stanovených termínech, minimálně však dvakrát ročně, a dále zajištěním odvozu oprávněnou osobou. Naopak fyzické osoby jsou povinny odkládat komunální odpad na místech k tomu určených a ode dne, kdy tak obec stanoví obecně závaznou vyhláškou, komunální odpad odděleně shromažďovat, třídít a předávat k využití, odstraňování podle systému stanoveného obcí, pokud odpad samy nevyužijí v souladu s platnými právními předpisy, a to podle ustanovení § 17 odst. 4 zákona o odpadech. Obec může obecně závaznou vyhláškou stanovit a vybírat poplatek za komunální odpad, poplatníkem takového poplatku je pak každá fyzická osoba, při jejíž činnosti vzniká komunální odpad, plátcem poplatku je vlastník nemovitosti, kde vzniká komunální odpad (dle § 17a, odst. 1, 2 zákona o odpadech).

3.2.5.2 Nakládání s vybranými výrobky, vybranými odpady a zařízeními

Vybrané výrobky, odpady a zařízení jsou specifikovány v § 25 odst. 1 zákona č. 185/2001 Sb., o odpadech, v platném znění, jde o skupinu osmi vybraných odpadů. Na původce vybraných odpadů a oprávněné osoby, které nakládají s vybranými odpady, se vztahují obecné povinnosti stanovené pro původce a oprávněné osoby zákonem o odpadech.

Právnícké osoby a fyzické osoby oprávněné k podnikání, které nakládají s vybranými výrobky nebo odpady nebo provozují vybraná zařízení, jsou povinny poskytovat správním úřadům vykonávajícím působnost na úseku odpadového hospodářství na jejich žádost veškeré a pravdivé informace týkající se nakládání s vybranými výrobky, vybranými odpady a informace týkající se provozu vybraných zařízení, a to dle ustanovení § 25 odst. 2, 3 zákona o odpadech.

První z osmi položek vybraných odpadů jsou **odpady perzistentních organických znečišťujících látek a PCB**. Zkratkou PCB označujeme polychlorované bifenyly, polychlorované terfenyly, monometyltetrachlordifenylmetan, monometyldichlordifenylmetan, monometyldibromdifenylmetan a veškeré směsi obsahující jednu nebo více z uvedených látek v celkové koncentraci těchto látek vyšší než 50 mg/kg. Konkrétní specifikace včetně zařízení obsahujících PCB je specifikována v § 26 zákona o odpadech. Vlastníci PCB a odpadů PCB jsou povinni je odstranit a vlastníci, popřípadě provozovatelé zařízení obsahujících PCB a podléhajících evidenci a zařízení, která mohou obsahovat PCB a podléhají evidenci, jsou povinni tato zařízení dekontaminovat nebo odstranit v souladu se zákonem č. 185/2001 Sb., o odpadech, v platném znění, v nejkratší možné době, příslušným právním předpisem pak byl určen závazný termín do konce roku 2010, pokud neprokáží, že zařízení neobsahuje PCB. S ohledem na škodlivost PCB stanoví Ministerstvo životního prostředí v dohodě s Ministerstvem zdravotnictví vyhláškou podmínky a požadavky pro nakládání s PCB odpady a zařízeními, například podmínky pro dekontaminaci, technické požadavky, opatření na ochranu zdraví lidí a životního prostředí, a další (více § 27 zákona o odpadech).

Další vybranou položkou jsou **odpadní oleje**, jde o jakékoliv minerální nebo syntetické mazací nebo průmyslové oleje, které se staly nevhodnými pro použití, pro které byly původně zamýšleny, zejména upotřebené oleje ze spalovacích motorů a převodové oleje a rovněž minerální nebo syntetické mazací oleje, oleje pro turbíny a hydraulické oleje. Odpadní oleje se mohou přepracovat, regenerovat nebo spalovat, když zákon upřednostňuje využít odpadní oleje přednostně pro regeneraci, podstatné je, aby bylo s odpadními oleji nakládáno i při jeho skladování, aby nedocházelo k jejich smíchání, ani ke smíchání s ostatními odpady, více v ustanovení § 28, 29 zákona o odpadech.

Baterie a akumulátory jsou, dle ustanovení § 31 písm. a/ zákona o odpadech, zdroje elektrické energie generované přímou přeměnou chemické energie, které se skládají z jednoho nebo více primárních článků neschopných opětovného nabití nebo z jednoho nebo více sekundárních článků schopných opětovného nabití, baterie nebo akumulátory se dále dělí do skupin přenosných baterií nebo akumulátorů, průmyslových baterií nebo akumulátorů a automobilových

baterií nebo akumulátorů. Zákon o odpadech dále stanoví podrobně podmínky pro uvádění baterií nebo akumulátorů na trh nebo do oběhu, pro označování baterií nebo akumulátorů, informační povinnosti o zpětném odběru a odděleném sběru, požadavky na zpětný odběr použitých přenosných baterií nebo akumulátorů a další, veškeré podmínky jsou popsány v ustanovení § 30 a následujících zákona o odpadech (až do § 31r). Ministerstvo životního prostředí je povinno vést veřejný seznam výrobců akumulátorů a baterií. Návrh na zápis do Seznamu výrobců je povinen podat každý výrobce, ten dále musí každoročně zpracovat zprávu o způsobu plnění povinností podle příslušných ustanovení zákona o odpadech.

Čtvrtou položkou jsou **kaly z čistíren odpadních vod a další biologicky rozložitelné odpady**. Kalem pak rozumíme, dle § 32 písm. a/ zákona o odpadech, kal z čistíren odpadních vod zpracovávajících městské odpadní vody nebo odpadní vody z domácností a z jiných čistíren odpadních vod, které zpracovávají odpadní vody stejného složení jako městské odpadní vody a odpadní vody z domácností, kal ze septiků a jiných podobných zařízení, dále pak kal z čistíren odpadních vod výše neuvedených.

Zpracování čistírenských kalů je jedním z nejkritičtějších problémů čištění odpadních vod, celkem představují asi 1 - 2 % objemu čištěných vod, je v nich však zkonzentrováno asi 50 - 80 % původního znečištění. Kaly mají vysoký podíl organické hmoty a živin, avšak jejich využití je však limitováno obsahem nežádoucích toxických prvků či patogenních organismů (Kusá a kol., 2001). Proto je nutno kaly nejprve upravovat tak, aby byly eliminovány nepříznivé dopady na životní prostředí a lidské zdraví. Koncentrace prospěšných i znečišťujících složek v kalu závisí na počáteční kvalitě odpadní vody a na úrovni požadované technologie, která zaručí dosažení kvalitativních požadavků na vyčištěnou odpadní vodu (MŽP, 2008 – 2011).

Biologicky rozložitelným odpadem je pak jakýkoli odpad, který podléhá aerobnímu nebo anaerobnímu rozkladu (MŽP, 2011), tento druh odpadu je specifický obsahem organických látek, které je možno stabilizovat a výhodně uvádět do přírodního koloběhu jako organické hnojivo, tedy kompost, tento druh odpadu lze také zpracovávat technologií anaerobní digesce, vzniká další produkt, bioplyn (MŽP, 2011).

Odpady z výroby oxidu titaničitého se nesmějí ukládat na skládky odpadů, výrobce oxidu titaničitého je pak povinen sledovat stanovené ukazatele pro vypouštěné odpadní vody a ukazatele pro emise znečišťujících látek do ovzduší způsobem a v rozsahu stanoveném zvláštním právním předpisem a plánem odpadového hospodářství a pravidelně zjištěné ohlašovat příslušnému krajskému úřadu, v souladu s § 34 odst. 3 zákona o odpadech. Limity znečištění vypouštěných odpadních vod z výroby oxidu titaničitého a způsob jejich monitorování stanoví Nařízení vlády č. 61/2003 Sb., o ukazatelích a hodnotách přípustného znečištění povrchových vod a odpadních vod, náležitostech povolení k vypouštění odpadních vod do vod povrchových a do kanalizací a o citlivých oblastech, každé překročení daných limitů je původce povinen neprodleně ohlásit České inspekci životního prostředí a Ministerstvu životního prostředí, a to v souladu s § 17 vyhlášky č. 383/2001 Sb., o podrobnostech nakládání s odpadem, v platném znění.

Odpady z azbestu opět podléhají zvláštnímu režimu nakládání, více § 35 zákona o odpadech. Jejich původce a oprávněná osoba, která s takovými odpady nakládá, jsou povinni zajistit, aby při tomto nakládání nebyla z odpadů do ovzduší uvolňována azbestová vlákna nebo azbestový prach a aby nedošlo k rozlití kapalin obsahujících azbestová vlákna. Odpady obsahující azbestová vlákna nebo azbestový prach lze ukládat pouze na skládky k tomu určené, odpady musí být upraveny, zabaleny, případně po uložení na skládku okamžitě zakryty. Částice azbestu se nesmí uvolňovat do ovzduší, provozovatel skládky je povinen zajistit správné uložení.

Autovrakem je každé úplné nebo neúplné motorové vozidlo, které bylo určeno k provozu na pozemních komunikacích pro přepravu osob, zvířat nebo věcí a stalo se odpadem podle § 3 zákona č. 185/2001 Sb., o odpadech, v platném znění. V souladu s ustanovením § 37 odst. 1, 2 zákona o odpadech je každý, kdo se zbavuje autovraku nebo též vozidla, povinen jej předat pouze osobám, které jsou provozovatelem zařízení ke sběru, výkupu, zpracování, využívání nebo odstraňování autovraků, do doby předání autovraku nebo vozidla je vlastník povinen umístit vozidlo na místo, kde nepoškodí nebo neohrozí životní prostředí ani nenaruší estetický vzhled obce či přírody nebo krajiny.

V § 37d zákona o odpadech je uvedeno, za jakých podmínek je možno získat státní příspěvek při vyřazení autovraku, ten může získat například fyzická osoba,

kteřá požádala o zaregistrování nového vozidla kategorie M1, jehož pořizovací cena nepřesáhla 500 000 Kč a které má v osvědčení o registraci vozidla zapsán údaj o kombinované produkci emisí CO₂ na jeden kilometr nepřesahující hodnotu 160 gramů a plnění emisního limitu EURO 4 a vyššího, požádat je nutno v době počínající od šestého měsíce před registrací tohoto nového osobního automobilu a končící šest měsíců po této registraci, v této době je nutno předat vrak provozovateli zařízení ke sběru autovraků, autovrak musí být starší deseti let, jehož byla osoba vlastníkem alespoň dva roky, lze požádat o státní příspěvek ve výši 30 000 Kč.

Elektrickým nebo elektronickým zařízením je zařízení, jehož funkce závisí na elektrickém proudu nebo na elektromagnetickém poli nebo zařízení k výrobě, přenosu a měření elektrického proudu nebo elektromagnetického pole, které náleží do některé ze skupin uvedených v Příloze č. 7 zákona č. 185/2001 Sb., o odpadech v platném znění a které je určeno pro použití při napětí nepřesahujícím 1000 V pro střídavý proud a 1500 V pro stejnosměrný proud, s výjimkou zařízení určených výlučně pro účely obrany státu, elektroodpadem je pak elektronické zařízení, které se stalo odpadem, včetně komponentů, konstrukčních dílů a spotřebních dílů, které v tom okamžiku jsou součástí zařízení (viz. § 37g písm. a/, b/ zákona o odpadech). Výše uvedená Příloha 7 pak obsahuje 10 skupin elektronických zařízení (velké domácí spotřebiče, malé domácí spotřebiče, zařízení informačních technologií a telekomunikační zařízení, spotřebitelská zařízení, osvětlovací zařízení, elektrické a elektronické nástroje s výjimkou velkých stacionárních průmyslových nástrojů, hračky, vybavení pro volný čas a sporty, lékařské přístroje s výjimkou všech implantovaných a infikovaných výrobků, přístroje pro monitorování a kontrolu, výdejní automaty). Vnitrostátní právní úprava pro nakládání s elektronickými zařízeními navazuje směrnici Evropského parlamentu a Rady 2002/96/ES ze dne 27. ledna 2003, o odpadních elektrických a elektronických zařízeních, ve znění směrnice Evropského parlamentu a Rady 2003/108/ES.

3.2.6 Orgány veřejné správy v oblasti odpadového hospodářství podle zákona o odpadech

Veřejnou správu v oblasti odpadového hospodářství vykonávají, dle § 71

zákona o odpadech, Ministerstvo životního prostředí, Ministerstvo zdravotnictví, Ministerstvo zemědělství, Inspekce životního prostředí, Česká obchodní inspekce, Ústřední kontrolní a zkušební ústav zemědělský, celní úřady, Policie České republiky, orgány ochrany veřejného zdraví, krajské úřady, obecní úřady obcí s rozšířenou působností, obecní úřady a újezdní úřady.

Ústředním orgánem je **Ministerstvo životního prostředí**, jehož působnost je stanovena v § 72 zákona č. 185/2001 Sb., o odpadech, v platném znění. Ministerstvo, mimo jiné, vykonává vrchní státní dozor v oblasti odpadového hospodářství s výjimkou ochrany veřejného zdraví při nakládání s odpady, plní funkci ohniskového bodu Basilejské úmluvy, je příslušný pro výkon funkce příslušného orgánu a kontaktního subjektu pro přeshraniční přepravu odpadů a funkce kontaktního subjektu pro odpady perzistentních organických znečišťujících látek, též zpracovává Plán odpadového hospodářství České republiky, taktéž rozhoduje o odvolání proti rozhodnutí inspekce a krajského úřadu.

Inspekce životního prostředí je kontrolním orgánem, který dohlíží na to, zda jsou právníckými osobami, fyzickými osobami oprávněnými k podnikání a obcemi dodržována ustanovení právních předpisů a rozhodnutí ministerstva (životního prostředí) a jiných správních úřadů v oblasti odpadového hospodářství. Kontrole podléhá i skutečnost, zda pověřené osoby dodržují stanovený způsob hodnocení nebezpečných vlastností odpadů (§ 76 zákona o odpadech).

Celní úřady zabezpečují kontrolu vnitrostátní i přeshraniční přepravy odpadů, stejně tak bdí nad dovozem baterií nebo akumulátorů ze států, které nejsou členskými státy Evropské unie, předávají podněty ministerstvu k uplatnění vrchního státního dozoru. Celní úřady jsou oprávněny ukládat nápravná opatření při porušení povinností vztahujících se k přepravě odpadů (§ 77 zákona o odpadech).

Kraje zpracovávají Plán odpadového hospodářství kraje pro jím spravované území a provádí změny tohoto plánu. Kraj dále vyhlašuje obecně závaznou vyhláškou kraje závaznou část plánu odpadového hospodářství kraje a její změny. **Krajský úřad** má oprávnění například udělovat souhlas k provozování zařízení a k plánu úprav skládky, udělení souhlasu přitom může vázat na splnění stanovených podmínek, současně kontroluje, jak jsou právníckými osobami, fyzickými osobami oprávněnými k podnikání a obcemi dodržována ustanovení právních předpisů

a rozhodnutí ministerstva (životního prostředí) a jiných správních úřadů v oblasti odpadového hospodářství a zda pověřené osoby dodržují stanovený způsob hodnocení nebezpečných vlastností odpadů (§ 78 zákona o odpadech).

Obecní úřad obce s rozšířenou působností má v odpadovém hospodářství funkci kontrolní a evidenční zároveň podnětnou pro nadřízené orgány veřejné správy, když kupříkladu podává návrh ministerstvu (životního prostředí) na zařazení odpadu podle Katalogu odpadů. Co se týče dalších činností, pak, mimo jiné, uděluje souhlas k nakládání s nebezpečnými odpady, vede a zpracovává evidenci odpadů a způsobů nakládání s nimi, autovraků a způsobů jejich zpracování, využití nebo odstranění elektroodpadu, zařízení k nakládání s odpady, také eviduje shromažďovací místa nebezpečných odpadů, sběrová místa odpadů a skladů odpadů, eviduje dopravce odpadů jím vydaných souhlasů. Kontrolní funkcí je především dohled nad právníckými osobami, fyzickými osobami oprávněnými k podnikání a obcemi, a zda-li jsou jimi dodržována ustanovení právních předpisů a rozhodnutí ministerstva a jiných správních úřadů v oblasti odpadového hospodářství a zda pověřené osoby dodržují stanovený způsob hodnocení nebezpečných vlastností odpadů. Dalším úkolem obecních úřadů obcí s rozšířenou působností je ochrana zdraví občanů, případná rizika pak mohou být odstraněna na náklady odpovědných osob (více § 79 zákona o odpadech).

Obecní úřady a jejich kontrolní činnost je stejné povahy, avšak užšího zaměření, jde o kontrolu skutečností (v souladu s § 80 zákona o odpadech), zda právnícké osoby a fyzické osoby oprávněné k podnikání využívají systému zavedeného obcí pro nakládání s komunálním odpadem pouze na základě písemné smlouvy s obcí a zda fyzická osoba, která není podnikatelem, se zbavuje odpadu pouze v souladu se zákonem. Obecní úřad dále ukládá právníckým osobám a fyzickým osobám oprávněným k podnikání pokuty za porušení povinností podle § 66 odst. 1 zákona o odpadech (až do výše 300 000,- Kč), současně může stanovit opatření a lhůty pro zjednání nápravy samostatným rozhodnutím.

3.3 Související vnitrostátní právní předpisy pro hospodaření s odpady

Vnitrostátní právní úprava obsahuje další normy, jimiž se upravuje nakládání s odpady, které jsou z působnosti zákona č. 185/2001 Sb., o odpadech, v platném znění vyloučeny a souvisejícími výrobky, které jsou též součástí mechanismu odpadového hospodářství.

3.3.1 Zákon o obalech a nakládání s obaly

Podle ustanovení § 3 písm. a/ zákona č. 477/2001 Sb., o obalech, v platném znění, je obalem výrobek zhotovený z materiálu jakékoli povahy a určený k pojmutí, ochraně, manipulaci, dodávce, popřípadě prezentaci výrobku nebo výrobků určených spotřebiteli nebo jinému konečnému uživateli, jestliže má zároveň v místě nákupu tvořit prodejní jednotku pro spotřebitele nebo jiného konečného uživatele – prodejní obal, popřípadě tvoří skupinu prodejních jednotek, je tedy skupinovým obalem, taktéž může sloužit pouze jako pomůcka pro umístění v regálech (po odstranění neovlivní vlastností výrobku). Také může jít o různé typy přepravních obalů, tedy takových, které usnadňují manipulaci a přepravu určitého množství prodejních jednotek, když prioritou je jejich ochrana před fyzickým poškozením. Bližší specifikaci kritérií včetně názorných příkladů nalezneme v Příloze 1 k zákonu o obalech č. 477/2001 Sb. v platném znění, například výrobek, který odpovídá definici obalu, zároveň plní i jinou funkci, se nemusí za obal považovat (například obalem v pravém slova smyslu není květináč určený pro celou dobu života rostliny nebo čajový sáček).

Je zřejmé, že obaly upotřebených výrobků tvoří podstatnou část celkové masy odpadu, pro účely odpadového hospodářství nás zajímá především to, jak je s obalem po použití výrobku naloženo. Součástí v zákoně o obalech definovaných preventivních opatření (viz. § 3 odst. 1 zákona č. 477/2001 Sb., o obalech, v platném znění) je požadavek na zajištění co nejmenší hmotnosti obalu při dodržení požadavků kladených na balený výrobek a při zachování jeho přijatelnosti pro spotřebitele nebo jiného konečného uživatele, s cílem snížit množství odpadu z obalů, který je nutno odstranit. Další možností je, zvyšovat podíl výrobků balených v obalech, které je možno opakovaně využít. Opakované použití obalu znamená činnost, dle § 2 písm. g/ zákona č. 477/2001 Sb., o obalech, v platném znění, při níž se obal, který byl navržen

a určen, aby během doby své životnosti vykonal určitý minimální počet obrátek či cyklů, znovu plní nebo se používá k témuž účelu, pro který byl určen, s pomocí nebo bez pomoci dodatečných prostředků (například náhradní doplňková balení).

Vratným obalem je (§ 2 písm. h/ zákona č. 477/2001 Sb., o obalech, v platném znění) pak obal, pro který existuje zvláště pro něj vytvořený způsob vracení použitého obalu osobě, která jej uvedla do oběhu, tato osoba je pak povinna zajistit opakované použití, přitom může použít některá stanovená opatření, například účtování zvláštní peněžní částky - zálohy, která je přímo vázána k vratnému obalu použitému k prodeji výrobku a jejíž vrácení, po vrácení tohoto obalu, je kupujícímu při prodeji výrobku zaručeno, je tento obal vratným zálohovaným obalem podle tohoto zákona č. 477/2001 Sb., o obalech, v platném znění (dále také jen „zákon o obalech“).

Autorizovaná obalová společnost je právnickou osobou založenou jako akciová společnost, které bylo vydáno rozhodnutí o autorizaci podle § 17 zákona o obalech. Autorizace znamená, souladu s ustanovením § 16 odst. 1 zákona o obalech, oprávnění zajišťovat sdružené plnění povinnosti zpětného odběru a využití odpadu z obalů, k tomuto účelu uzavírat smlouvy o sdruženém plnění. Na činnost autorizovaných společností dohlíží Ministerstvo životního prostředí, při kontrolní činnosti se řídí zákonem č. 552/1991 Sb., o státní kontrole, v platném znění.

3.3.2 Vybrané právní předpisy pro úpravu nakládání s odpady mimo působnost zákona o odpadech

3.3.2.1 Vodní zákon

Odpadní vody jsou jednou z taxativně vyjmenovaných položek, na které se nevztahuje působnost zákona o odpadech (viz. § 2 odst. 1 zákona o odpadech), proto je právní úprava pro nakládání s nimi stanovena zvláštním právním předpisem, zákonem č. 254/2001 Sb., o vodách (vodní zákon), v platném znění (dále též jen „vodní zákon“). Odpadní vody podle uvedené právní úpravy jsou vodami, které jsou použité v obytných, průmyslových, zemědělských, zdravotnických a jiných stavbách, zařízeních nebo dopravních prostředcích, pokud mají po použití změněnou jakost, současně jde i o ostatní vody z takových staveb, zařízení nebo dopravních prostředků odtékající, v případě, že jimi může být ohrožena kvalita povrchových nebo

podzemních vod, tedy že mohou negativně ovlivnit složení nebo teplotu vod. Odpadní vody jsou, § 38 odst. 1 vodního zákona, i průsakové vody z odkališť a skládek odpadu, výjimku tvoří vody, které jsou zpětně využívány pro vlastní potřebu organizace, a vody, které odtékají do vod důlních. Každý, kdo vypouští odpadní vody do vod povrchových nebo podzemních, je povinen zajišťovat jejich zneškodňování v souladu s podmínkami stanovenými v povolení k jejich vypouštění, jde o zajištění přijatelných podmínek pro co nejefektivnější ochranu vod. Dohled a kontrolu zajišťuje vodoprávní úřad (více § 38 vodního zákona).

3.3.2.2 Atomový zákon

Radioaktivní odpady jsou natolik specifickým druhem odpadu, že na něj nelze aplikovat běžné formy nakládání, proto je tento druh vyloučen z působnosti zákona o odpadech, problematiku pak upravuje zákon č. 18/1997 Sb., o mírovém využívání jaderné energie a ionizujícího záření (atomový zákon), v platném znění (dále též jen „atomový zákon“) a příslušné prováděcí předpisy. Radioaktivní odpad je odpad vznikající při výrobě jaderné energie a používání radioaktivních nuklidů, základní vlastnost, kterou se tyto odpady liší od odpadů z ostatních lidských činností, je jejich radioaktivita (Reichl, Všetická, 2006), více než 90 % tohoto odpadu pak tvoří vyhořelé palivo z jaderných reaktorů - použité uranové tyče (DUHA, 2010).

Dovoz radioaktivních odpadů na území České republiky je zakázán, kromě zpětného dovozu zdrojů ionizujícího záření vyrobených v České republice nebo radioaktivních odpadů vzniklých z materiálů vyvezených z České republiky za účelem jejich zpracování nebo přepracování, který byl povolen Státním úřadem pro jadernou bezpečnost (dle § 5 odst. 3 atomového zákona). Každý, kdo nakládá s radioaktivními odpady má za povinnost brát v úvahu všechny jejich fyzikální, chemické a biologické vlastnosti, které by mohly ovlivnit bezpečnost, přitom původce nese veškeré náklady spojené s nakládáním s radioaktivními odpady od jejich vzniku až po jejich uložení, včetně monitorování úložišť radioaktivních odpadů po jejich uzavření a potřebných výzkumných a vývojových prací (§ 24 atomového zákona).

Pro zajišťování činností spojených s ukládáním radioaktivních odpadů Ministerstvo průmyslu a obchodu zřizuje Správu⁵ jako organizační složku státu, jejíž hlavní činností je příprava, výstavba, uvádění do provozu, provoz a uzavření úložišť radioaktivních odpadů a monitorování jejich vlivu na okolí, nakládání s radioaktivními odpady a další související činnosti (§ 26 atomového zákona).

3.3.2.3 Zákon o ochraně ovzduší

Emise látek znečišťující ovzduší nelze zahrnout pod pojem odpad už jen z toho hlediska, že je nemůžeme považovat za movitou věc, jde však o několik prvků, které oba pojmy spojují. To je zejména jejich možná škodlivost pro životní prostředí a veřejné zdraví. Ochrana ovzduší je upravena zvláštním právním předpisem, kterým je Zákon č. 86/2002 Sb., o ochraně ovzduší, v platném znění, tato právní úprava má zejména vystavit právní rámec ochrany, pod kterou rozumíme zabezpečení minimalizace množství znečišťujících látek obsažených v ovzduší, když takovými jsou jakékoliv látky vnesené do vnějšího ovzduší (část troposféry) nebo v něm druhotně vznikající, které mají přímo, a nebo po fyzikální či chemické přeměně, popřípadě po spolupůsobení s jinou látkou, škodlivý vliv na život a zdraví lidí a zvířat, na životní prostředí, na klimatický systém Země nebo na hmotný majetek (§ 2 písm. b/ zákona č. 86/2002 Sb., o ochraně ovzduší, v platném znění).

⁵ Správa úložišť radioaktivních odpadů („SÚRAO“), zdroj: webové stránky www.surao.cz

3.4 Závěrem k vnitrostátní právní úpravě

Bývá obvyklé, že každý pohled na danou problematiku začíná globálně, přehledem počínajícím obecnými principy, s následným odkazem na mezinárodní úpravy s pokračující specifikací ve vnitrostátním právu. V této diplomové práci je však záměrně zvolen pohled přesně opačný. Jedním z důvodů je ta skutečnost, že právní úprava českého práva v oblasti odpadového hospodářství v sobě již reflektuje právní předpisy mezinárodního a komunitárního práva, i proto znalost vnitrostátní úpravy pro subjekty v podstatě znamená zároveň i povědomí o nadřazených právních normách.

Je možné vyjmenovat všechna obecná pravidla a základní principy v úvodu, ty však bude subjekt snadněji nacházet a uvědomovat si jejich význam, poté, co získá znalosti o tom, jak funguje legislativa ČR v oblasti hospodaření s odpady. Pojdme spíše nacházet dále popsaná specifika a jejich souvislosti v české právní úpravě, o které jsme již získali ucelený přehled. Tento pohled má zejména význam pro pochopení problematiky a pro studijní účely.

4. Mezinárodní právo a nakládání s odpady, vybrané úmluvy

V průběhu let byly uzavírány mnohé úmluvy a konvence týkající se ochrany životního prostředí, i do této části mezinárodního práva spadá úprava nakládání s odpady. Politiky vyspělých republik dospěly časem k závěru, že je nutno zpřísnit ekologické normy, skupina nebezpečného odpadu se pak rozšířila o další sledované položky, současně objem odpadu obsahující nebezpečné položky dále stoupal. Se stále se zvyšující se produkcí odpadu vyvstává otázka, jak s takovým odpadem naložit, subjekty ve snaze ušetřit prostředky a vyhnout se jednání se správními orgány vyvážely odpad mimo hranice státu, ve kterém byl odpad vyprodukovaný, takovými cílovými úložišti často bývaly méně rozvinuté republiky, státy třetího světa, v Evropě pak východně položené republiky, kde selhávala jakákoliv centrálně regulovaná organizace a kontrola odpadového hospodářství (Secretariat of the Basel Convention, 2011). Cílové státy dovozu odpadu byly samy často zavaleny již vlastním odpadem, který nebyl žádným způsobem využíván a zcela nevhodně odstraňován. Stejně tak tu nebyla pouze obava ze samotné masy odpadu, ale také o jeho nebezpečné vlastnosti. Se složitěji koncipovanou výrobou a rostoucí produkcí průmyslového odvětví se nebezpečné vlastnosti odpadů rozšiřovaly, nebezpečný odpad pak působil agresivněji na okolí, negativní vliv na životní prostředí a veřejné zdraví je nesporný.

Trvalým cílem státních politik je postupné zlepšování kvality životního prostředí, a tedy i kvality všech procesů souvisejících s odpadovým hospodářstvím (Vlčková, 2006).

S ohledem na výše uvedené je zřejmé, že základní snahou mezinárodních konvencí je omezení a kontrola pohybu nebezpečných odpadů mezi jednotlivými státy. Nyní si připomeňme vybrané, nejpodstatnější úmluvy v oblasti.

4.1 Basilejská úmluva

Basilejská úmluva si klade za cíl především stanovit pravidla pro kontrolu přeshraničního pohybu a zneškodňování odpadu, který je nebezpečný pro lidské zdraví a životní prostředí, a to na mezinárodní úrovni (Europa, 2006). Jde o první úmluvu tohoto typu. První desetiletí od vzniku Basilejské úmluvy bylo věnováno zejména vytvoření rámce, stanovení kritérií a kontrolních mechanismů pro přeshraniční přepravu odpadů, další dekáda staví na tomto rámci, preferuje se plné provádění stanovisek v praxi a vymáhání smluvních závazků (eScrap, 2011)

Koncepce Basilejské úmluvy o kontrole pohybu nebezpečných odpadů přes hranice států a jejich zneškodňování ze dne 22. března 1989 dále také jen „Basilejská úmluva“ má několik základních myšlenek, které vyplývají z předmluvy. Smluvní strany plně uznávají, že každý stát má svrchované právo zakázat dovoz nebo nakládání s nebezpečnými odpady nebo jinými odpady zahraničního původu na svém území, rovněž je plně respektováno vzrůstající úsilí o dosažení zákazu pohybu nebezpečných odpadů přes hranice států a nakládání s nimi v jiných státech, zejména rozvojových zemích. Mezi stranami pak panuje shoda v tom, že nebezpečné odpady a jiné odpady by měly být, pokud je to slučitelné s ekologicky správným a účinným nakládáním s nimi, zneškodněny ve státě, v němž vznikly a pohyb takových odpadů přes hranice států jejich původu do kteréhokoliv jiného státu lze povolit pouze za podmínek, které neohrozí lidské zdraví nebo životní prostředí. Zvýšená kontrola pohybu nebezpečných odpadů a jiných odpadů přes hranice států je pak žádoucí a bude působit jako podnět pro environmentálně vhodné nakládání s nimi a k omezení množství odpadů přepravovaných přes hranice států.

S definicí toho, co je nebezpečným odpadem se Basilejská úmluva obrací na domácí právní předpisy státu dovozu, vývozu nebo tranzitu. Radioaktivní odpady jsou z působnosti Úmluvy vyloučeny, neboť jsou předmětem jiných systémů mezinárodní kontroly (Čl. 1 Basilejské úmluvy). Pohyb přes hranice států znamená podle Úmluvy jakýkoliv pohyb nebezpečných odpadů nebo jiných odpadů z oblasti, na kterou se vztahuje národní jurisdikce jednoho státu, také do oblasti nebo přes oblast, na kterou se nevztahuje národní jurisdikce žádného státu, s podmínkou, že na tomto pohybu se podílejí alespoň dva státy. Využití nebo zneškodnění definuje Úmluva jako jakoukoliv činnost specifikovanou v dodatku IV této Úmluvy, v tomto

dodatku jsou pak specifikovány dva typy činností, a to ty, které nevedou k možnosti znovuzískání zdrojů, recyklování, zpracování odpadu či jinému využití (například nadúrovňové nebo podúrovňové skládkování, hluboká injektáž, spalování na pevnině, na moři, trvalé ukládání, aj.) a druhý typ, tedy způsoby činností, které mohou vést k znovuzískání zdrojů, recyklování odpadů či jinému využití (například jeho použití jako palivo, vyjma přímého spalování, nebo jako jiný zdroj pro získání energie, regenerace rozpouštědel, recyklace organických a anorganických látek, aj.), jak uvádí Čl. 2 a Dodatek IV. Basilejské úmluvy.

Základní koncepce obsažené v Basilejské úmluvě jsou následující. Smluvní strany mohou zakázat dovoz nebezpečných odpadů ke zneškodnění, musí však o svém rozhodnutí a dalších změnách informovat další smluvní státy. Zakotvena je jak vzájemná spolupráce smluvních stran, tak spolupráce s dalšími zainteresovanými organizacemi. Při vývozu a zneškodňování odpadu se třeba zohledňovat technické možnosti, kapacity a přítomnost vhodných závodů na zneškodňování nebezpečných a jiných odpadů, tak, aby způsob zneškodnění byl účinným a správným z hlediska životního prostředí (Čl. 4 Basilejské úmluvy). Smluvní strany jsou povinny zřídit kompetentní úřady, které se budou zabývat smluvně upravovanou problematikou. Dovoz a vývoz je pak obalem procedurálním postupem, jehož součástí jsou oznámení a souhlasy se zamýšleným příhraničním pohybem odpadů. Nedodržení daných podmínek je považováno za protiprávní jednání a označeno jako nezákonný obchod. Sankce v případě takového obchodu jsou v rukou smluvních stran, kdy každá z nich musí zavést vlastní národní zákonodárství, které by zamezilo a potrestalo nezákonný obchod (Čl. 5 – 9 Basilejské úmluvy). Pro systematizaci činností a jako podporu zřizuje Basilejská úmluva Sekretariát.

4.2 Úmluva z Bamaka

Úmluva z Bamaka, o zákazu dovozu nebezpečného odpadu a kontrole jeho přeshraniční přepravy v Africe, aneb Bamako Convention on the ban on the Import into Africa and the Control of Transboundary Movement and Management of Hazardous Wastes within Africa byla sjednána v Bamaku, hlavním městě státu Mali v lednu 1991. Příznačně bylo pro sjednání smlouvy vybráno Bamako, město sužované extrémní chudobou, kromě zmiňované úmluvy se Bamako stalo hostitelským městem i dalších iniciativ, které vyústily v úmluvy, zvláště v oblasti podpory zdravotnictví, což přímo souvisí i s ochranou zdraví obyvatel afrických států před škodlivými účinky nebezpečného odpadu. Přestože v době vzniku úmluvy z Bamaka již existovala Basilejská úmluva, přesto tato neměla velký vliv na situaci v afrických zemích, když ochrana životního prostředí a veřejného zdraví ve státech Afriky stála jaksi na okraji zájmu vyspělého světa. Vyvážení odpadů do afrických zemí pokračovalo, a byly to právě subjekty pocházejících z ekonomicky vyspělých států, které odpad vyvážely (New World EncyclopediaTM, 2009).

Úmluva z Bamaka nedává takový prostor pro uvážení, jako Basilejská úmluva, jde o striktní zákazovou politiku. Oblast úpravy je omezena výlučně na nebezpečné odpady, včetně radioaktivních, úprava nezahrnuje odpady z lodních výpustí, tato oblast je upravena zvláštními úmluvami (Ecolex, 2008).

Úmluva z Bamaka byla sjednána 12 africkými státy, které vystupovaly pod názvem Organization of African Unity - Organizace africké jednoty (Wikipedia), následně k dohodě přistupovaly další africké státy, dnes sdružení afrických států vystupuje pod názvem African Union, zatím posledním přistoupivším státem byla roku 2009 republika Burkina Faso (African Union Commission, 2009).

4.3 The Waigany Treaty (Convention)

V roce 1995 byla přijata úmluva The Waigany Treaty, zakazující dovoz jaderného a jiného nebezpečného odpadu do oblasti jižního Pacifiku, v platnost vstoupila v roce 2001. V roce 2008 měla úmluva 13 smluvních stran, mezi které patří například Austrálie, Nový Zéland, nebo Papua Nová Guinea. Důvodem pro vznik úmluvy byla především snaha zastavit obchodníky s odpadem, aby odpad dováželi do Tichomoří, tak, aby se z unikátní oblasti plné přírodního bohatství nestala mezinárodní skládka odpadu (SPREP, 2008).

5. Komunitární právo

Komunitární právo, nebo také právo Evropského společenství, je systém, jehož výsledkem jsou právní normy závazné nejen pro státy společenství, ale také pro jejich vnitrostátní subjekty, jde tedy o princip nadstátnosti a subordinační, neboli podřízenosti členských států Evropského společenství, to pak je jedním ze tří základních pilířů Evropské unie (Schmidt, 2007).

5.1 Základní platný právní rámec komunitárního práva pro nakládání s odpady

Celkově jsou základní návazná ustanovení pro odpadové hospodářství obsažena v prameni primárního komunitárního práva, kterým je **Smlouva o založení Evropského společenství** (také „ES). Článek 174 Smlouvy o založení ES o životním prostředí, který zakotvuje body, jako jsou ochrana životního prostředí, ochrana lidského zdraví, prevence a odvrácení ohrožení životního prostředí při zásadě nápravy u zdroje a pravidla „znečišťovatel platí“. Pro přímou právní úpravu nakládání s odpady je však třeba zaměřit se na sekundární komunitární právo.

5.1.1 Směrnice o odpadech

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2006/12/ES, o odpadech, ve znění směrnice 2008/98/ES ze dne 19. listopadu 2008, je určitou koncepční právní normou, která definuje základní pojmy a cíle co se týče nakládání s odpady. Jde další kodifikaci, když původní Směrnice Rady 75/442/EHS ze dne 15. července 1975 o odpadech po několika změnách již neodpovídala současným potřebám, stejně tak bylo třeba právní úpravu zpřehlednit.

Jako základní účel všech předpisů týkajících se nakládání s odpady je spatřován v ochraně lidského zdraví a životního prostředí před škodlivými vlivy sběru, přepravy, zpracování, skladování a skládkování odpadů. Členské státy proto musí činit odpovědná opatření k zajištění odstraňování a využití odpadů, stejně tak i opatření k omezení tvorby odpadů, zejména podporou čistých technologií a výrobků, které je možné recyklovat a opětovně využít, a to s přihlédnutím ke stávajícím či potenciálním možnostem odbytu využitého odpadu. K dosažení cílů je třeba, aby byly v členských státech vypracovány plány pro nakládání s odpady (odst. 1 směrnice o odpadech, znění 2008/98/ES). Opět citujeme základní princip

protínající veškeré právní úpravy týkající se životního prostředí, a to tedy, že znečišťovatel platí, respektive podíl nákladů nepokrytých výnosy ze zpracování odpadů by měl být hrazen znečišťovatelem (Čl. 1 a 14 směrnice o odpadech, znění 2008/98/ES).

Základní pojmy definuje Článek 3 směrnice o odpadech, znění 2008/98/ES, odpadem je jakákoli látka nebo předmět, kterých se držitel zbavuje nebo má v úmyslu se zbavit nebo se od něho požaduje, aby se jich zbavil, původcem je pak kdokoli, jehož činností vzniká odpad nebo kdokoli, kdo provádí předzpracování, směšování nebo jiné činnosti, jejichž výsledkem je změna charakteru nebo složení odpadů. Nakládáním s odpady se rozumí sběr, přeprava, využití a odstraňování odpadů, včetně dozoru nad těmito činnostmi, a následná péče o místa odstranění, včetně činností prováděných obchodníkem nebo zprostředkovatelem. Regulativní povahu normy pak mají jmenované povinnosti, které musí členské státy dodržovat, tedy, mimo jiné, tím, že přijmou nezbytná opatření, aby zajistily, že odpady se využívají nebo odstraňují bez ohrožení lidského zdraví a bez použití postupů či metod, které mohou poškodit životní prostředí, a to zejména bez ohrožení vod, ovzduší, půdy, rostlin a živočichů, bez obtěžování hlukem nebo zápachem, bez nepříznivého ovlivňování krajiny nebo míst zvláštního zájmu. Členské státy jsou rovněž povinny vydat nezbytná opatření pro zákaz svévolného opuštění, nepovoleného ukládání nebo vypouštění a nekontrolovaného nakládání s nimi (Čl. 36 směrnice o odpadech, znění 2008/98/ES), stejně tak ze směrnice vyplývá povinnost jednotlivých členských států, zajistit vytvoření programu pro předcházení vzniku odpadů, když jednotlivé strategie by měly zahrnovat období až do 12. prosince 2013 (UCL, 2007).

5.1.2 Směrnice o nebezpečných odpadech

Obecná pravidla pro nakládání s odpady určená směrnicí o odpadech se týkají i nebezpečných odpadů, pro správné nakládání s nebezpečnými odpady, která berou v úvahu zvláštní charakter těchto odpadů, Rada přijala směrnici o nebezpečných odpadech 91/689/EHS, dnes však tuto posuzujeme již ve znění směrnic 94/31/ES a 2008/98/ES a nařízení č. 166/2006.

Pro účely původní směrnice se „nebezpečnými odpady“ rozumí odpady označené za nebezpečné odpady a uvedené na seznamu stanoveném rozhodnutím

Komise 2000/532/ES (9) na základě příloh I a II k tomuto rozhodnutí. Tyto odpady musí mít jednu nebo více vlastností uvedených v příloze III, seznam bere v úvahu původ a složení odpadu a v případě potřeby limitní hodnoty koncentrací. Tento seznam je pravidelně přezkoumán a v případě nutnosti upravován. Současně může být nebezpečným odpadem jakýkoliv další odpad, jenž podle posouzení členského státu vykazuje některou z vlastností uvedených v seznamu v příloze III.

Opatření, která členské státy přijmou, musí dostatečně zajistit nakládání s nebezpečným odpadem tak, aby nebylo negativně ovlivněno životní prostředí a veřejné zdraví, veškeré nakládání musí provázet zabezpečení, odpad a jeho úložiště musí být řádně identifikována a označena, nakládání s nebezpečným odpadem se řádně zaznamenává a kontroluje. Kodifikace nyní směřuje tak, že směrnice 2008/98/ES je základní normou pro nakládání s odpadem obecně, včetně nebezpečného. K úpravě konkrétních poměrů jsou vydávána další nařízení.

5.1.3 Nařízení o přepravě odpadů

Účelem Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1013/2006 ze dne 14. června 2006 o přepravě odpadů (dále též jen „nařízení o přepravě odpadů“), je především legislativně zaštitit dozor nad přepravou odpadů v rámci Evropského společenství, přitom jde o odraz Basilejské úmluvy o přepravě odpadů z roku 1989 v komunitárním právu Evropského společenství. Prioritou je pak ochrana životního prostředí, dopady na mezinárodní obchod jsou podružné (odst. 1 nařízení o přepravě odpadů). Často je zmiňována nutnost sounáležitosti a spolupráce v rámci Evropského společenství při dozoru nad přepravou odpadů, ostatně tento prvek solidarity v rámci společenství se objevuje ve veškerých právních předpisech Evropského společenství. Zmíněna je i Stockholmská úmluva ze dne 22. května 2001 o persistentních organických polutantech, jde o právně závaznou mezinárodní dohodu, jejímž cílem je eliminace vybraných persistentních organických látek (Wikipedia), což také přepravu vybraných druhů odpadů též zásadním způsobem ovlivňuje. Nařízení o přepravě odpadů se vztahuje na přepravu odpadů mezi členskými státy, v rámci Společenství nebo tranzitem přes třetí země, odpadů dovážených do Společenství ze třetích zemí nebo vyvážených ze Společenství do třetích zemí, a dále tranzitem odpadů přes Společenství na cestě ze třetí země do třetí země. Z působnosti nařízení jsou některé druhy odpadů vyloučeny (například odpad vzniklý v motorových

vozidlech a vlcích a na palubě letadel a lodí, dokud tento odpad není vyložen za účelem jeho využití nebo odstranění a další), a to dle Čl. 1 nařízení o přepravě odpadů. Nařízení o přepravě odpadů obsahuje popis procedurálního procesu, který musí dotčené subjekty absolvovat, od podání oznámení, včetně uvedení, jak má vypadat příslušná dokumentace, pravidla týkající se finančních záruk a pojištění, detaily uzavření smlouvy o přepravě odpadů, po vydání souhlasu, včetně údaje o příslušných správních orgánech oprávněných rozhodovat ve věci. Členské státy jsou postaveny před povinností zřídit vhodný systém pro dozor nad přepravami odpadů výhradně v jejich jurisdikci a pro jejich kontrolu, systém však musí zohlednit i nutnost souladu se systémem Evropského společenství (Čl. 33 nařízení o přepravě odpadů). Stále se však jedná o odpad určený k opětovnému využití, neboť veškerý vývoz odpadů určených k odstranění je zakázán, zákaz se však nevztahuje na vývoz odpadů určených k odstranění v zemích Evropského sdružení volného obchodu (dále jen „ESVO“), které jsou rovněž smluvními stranami Basilejské úmluvy, takový vývoz je však rovněž zakázán, pokud země ESVO dovoz takových odpadů zakáže nebo pokud se příslušný orgán místa odeslání může důvodně domnívat, že s odpadem nebude v dotyčné zemi určení nakládáno způsobem šetrným k životnímu prostředí (Čl. 34 nařízení o přepravě odpadů). Stejně tak dovoz odpadů určených k odstranění do Společenství se zakazuje, výjimkou je dovoz ze zemí, které jsou smluvními stranami Basilejské úmluvy, nebo z jiných zemí, se kterými Evropské společenství a jeho členské státy uzavřely v souladu s Basilejskou úmluvou dvoustranné nebo mnohostranné dohody nebo ujednání, které jsou slučitelné s právními předpisy Evropského společenství, nebo z jiných zemí, se kterými jednotlivé členské státy uzavřely dvoustranné dohody. Z jiných oblastí je přípustný dovoz odpadů v případech, kdy z výjimečných důvodů během krize nebo války nebo během operací k nastolení nebo udržení míru nelze uzavřít dvoustranné dohody nebo ujednání. Ve výjimečných případech mohou jednotlivé členské státy uzavřít dvoustranné dohody a ujednání o odstranění určitých odpadů v těchto členských státech, pokud by v zemi odeslání nebylo s těmito odpady nakládáno způsobem šetrným k životnímu prostředí (Čl. 41 nařízení o přepravě odpadů).

5.1.4 Ostatní vybrané normy komunitárního práva

V kostce již citujeme některé další normy, které upravují nakládání s odpady a jež se opět reflektují ve vnitrostátním právu České republiky, například jde o tyto směrnice: Směrnice Rady 75/439/EHS ze dne 16. června 1975, o nakládání s odpadními oleji, Směrnice Rady 86/278/EHS ze dne 12. června 1986 o ochraně životního prostředí a zejména půdy při používání kalů z čistíren odpadních vod v zemědělství, Směrnice Rady 1999/31/ES ze dne 26. dubna 1999 o skládkách odpadů. Současně je třeba připomenout, že v rámci Evropského společenství byl zřízen Výbor pro nakládání s odpady, a to Rozhodnutím Komise ze dne 21. dubna 1976, dvě místa náleží Komisi a dvě místa každému z členských států. Výbor vypracovává stanoviska k jednotlivým záležitostem, které se týkají nakládání s odpady, konkrétně posuzuje problémy týkající se vypracování politiky nakládání s odpady s ohledem na nutnost zajistit co nejlepší využívání zdrojů a bezpečné a účinné odstraňování odpadů, dále týkající se různých technických, ekonomických, správních a právních opatření pro předcházení vzniku odpadů nebo pro zajištění jejich opětovného využívání a recyklace či odstranění, a dále vše, co provází provádění směrnic vztahujících se k nakládání s odpady a přípravy nových návrhů směrnic z této oblasti (Čl. 2 rozhodnutí Komise ze dne 21. dubna 1976, kterým se zřizuje Výbor pro nakládání s odpady 76/431/EHS).

6. Právní principy v odpadovém hospodářství⁶

6.1 Princip prevence

Nástroje, jak preventivně předcházet vůbec samotnému vzniku odpadů uvádí Příloha č. 13 k zákonu o odpadech. Jaký je ale samotný důvod, proč bránit vzniku odpadu a jeho nebezpečných složek preventivně. Proč řešit ještě nenastalou situaci. Už několikrát bylo zmíněno, že objem vyprodukovaného odpadu neustále stoupá, taktéž jeho nebezpečné složky, ze statistik jde předběžně odvodit, jak asi tento objem vzroste v následujících letech. Se stoupajícím objemem odpadu stoupají i náklady pro jeho využití nebo odstranění. Preventivně působit při vzniku odpadu je tedy nákladově výhodnou variantou. Podobně funguje prevence při ochraně životního prostředí, vždy je jednodušší předejít poškození, než řešit následnou ohrožující situaci. Námitky proti, hovořící o zbytečnosti působit proti situaci, která ještě nenastala, jsou evidentně zcela bezpředmětné, a to jak z ekonomického, tak z environmentálního pohledu.

6.2 Princip znečišťovatel platí

Princip krytí následků z prostředků původce poškození je princip plně zakotvený v příslušných pramenech práva, především vychází z práva komunitárního. Z tohoto principu vyplývá i jeden z významných ekonomických nástrojů, poplatky za znečišťování. Poplatky přispívají především k promítnutí, alespoň částečnému, negativních externalit do nákladů původců. Od obecných daní se poplatky v ochraně životního prostředí liší zejména svým rozpočtovým určením, výnos z těchto poplatků je používán buď na nápravu škod na životním prostředí, nebo na podporu ekologicky příznivých projektů, a to zejména formou dotací a půjček, v ČR ze Státního fondu životního prostředí (MŽP, 2011). Stejný princip platí v případě havarijních stavů, způsobených původci odpadů, náklady za sanaci a rekultivaci hradí tito původci.

⁶ Rozdělení a pojmenování principů převzato: JUDr. Michal Sobotka, Ph.D., prezentace k přednáškám na téma: Právní úprava odpadového hospodářství, Právnická fakulta v Praze, Katedra práva životního prostředí

6.3 Princip odpovědnosti výrobce

Výrobce při produkci nějakého výrobku určuje vždy složení výrobku, funkci, použitý materiál, z toho vychází i povinnosti při následném zbavování se výrobku, stane-li se odpadem. Výrobce musí dodržovat veškeré předepsané normy, tak aby pro životní prostředí a veřejné zdraví nebyl nebezpečný a zatěžující nejen samotný výrobek, ale ani jeho užívání. Stejná pravidla hry platí i pro distributory.

Tedy výrobci i dovozci vždy nesou určitý stupeň odpovědnosti za environmentální dopad svých výrobků v průběhu jejich celého životního cyklu, včetně dopadu dolní části cyklu, jenž je dán použitím výrobku a jeho zneškodněním. Požadavkem kladeným na producenty je konstruovat své výrobky tak, aby minimalizovali dopad na životní prostředí a veřejné zdraví. Producenti a distributoři následně musí zároveň akceptovat právní a ekonomickou odpovědnost (Kubásek a kol., 2003 – 2010).

6.4 Náprava u zdroje

Z logiky věci vyplývá, že je vždy účelnější působit na zdroj daného, než řešit vzniklé následky. Raději sanujeme skládku, než odstraňujeme následky zde uloženého odpadu, jako je kontaminovaná půda nebo voda. Důvody jsou jak ekonomická na environmentální výhodnost.

6.5 Princip blízkosti

Logistika v odpadovém hospodářství se zabývá problematikou přepravy odpadů pro různé účely. Je zřejmé, že nejlevnější a nejšetrnější je přepravovat odpad určený k využití či odstranění na co nejmenší vzdálenosti a odstraňovat odpad v místě vzniku, popřípadě co nejbližší místa vzniku. Přitom však musí být zohledněny technologické, ekonomické a environmentální možnosti každého regionu, ze širšího hlediska každého státu. Co se týče zakotvení tohoto principu v mezinárodním právu, pak se tento odráží v zákazu dovážet odpad za účelem odstranění přes hranice do jiných států.

6.6 Princip soběstačnosti

Princip vyplývá z komunitární právní úpravy, vychází ze zásady, že jednotlivé členské státy (EU) jsou povinny zřídit integrovanou a odpovídající síť zařízení na odstraňování odpadů a zařízení na využívání smíšeného komunálního odpadu z domácností. Tam, kde je to účelné lze takovou síť vytvořit ve spolupráci s jinými členskými státy. Členský stát může zakázat dovoz odpadů za účelem odstranění (STEO, 2011).

6.7 Některé další principality

Závěrem nelze nezmínit pojem protínající veškerou problematiku týkající se životního prostředí, jde o pojem „**trvale udržitelný rozvoj**“. Trvale udržitelný rozvoj společnosti je takový rozvoj, který současným i budoucím generacím zachovává možnost uspokojovat jejich základní životní potřeby a přitom nesnižuje rozmanitost přírody a zachovává přirozené funkce ekosystémů (dle § 6 zákona č. 17/1992 Sb. o životním prostředí, v platném znění), přitom zákon o odpadech v § 1 písm. a/, taktéž upravuje pravidla pro předcházení vzniku odpadů a pro nakládání s nimi při dodržování ochrany životního prostředí, ochrany lidského zdraví a vždy také trvale udržitelného rozvoje a při omezování nepříznivých dopadů využívání přírodních zdrojů a zlepšování účinnosti tohoto využívání.

Poměrně novou záležitostí je zakotvení postihu při nesprávném nakládání s odpady v normě trestního práva. Trestní zákoník kvalifikuje neoprávněné nakládání s odpady jako trestný čin proti životnímu prostředí (§ 298 zákona č. 40/2009 Sb.,

trestní zákoník, v platném znění). První část se týká neoprávněné příhraniční přepravy odpadu, trestní zákoník vyměřuje tomu, kdo, byť i z nedbalosti, poruší jiný právní předpis upravující nakládání s odpady tím, že přepraví odpad přes hranice státu bez oznámení nebo souhlasu příslušného orgánu veřejné moci, anebo v takovém oznámení nebo žádosti o souhlas nebo v připojených podkladech uvede nepravdivé nebo hrubě zkreslené údaje nebo podstatné údaje zamlčí, trest odnětí svobody až na jeden rok nebo zákaz činnosti. Kdo pak, byť i z nedbalosti, v rozporu s jiným právním předpisem ukládá odpady nebo je odkládá, přepravuje nebo jinak s nimi nakládá, a tím způsobí poškození nebo ohrožení životního prostředí, k jehož odstranění je třeba vynaložit náklady ve značném rozsahu, bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta nebo zákazem činnosti. Přísněji se posuzuje, týkají-li se uvedené trestné činy nebezpečného odpadu.

7. Vybraná judikatura – případy z praxe

Stanovené definice pojmů a ustanovení, která nám specifikují platné právní předpisy, se vždy dříve nebo později, střetnou s realitou a s realizací v praxi. Výklad k danému právnímu předpisu v sobě nese prvek autora a jeho právního názoru, proto se nelze spoléhat na to, že takový výklad převezme, v případě sporu, i příslušný soud. Přestože judikáty soudů nejsou v právním systému ČR oficiálním pramenem práva, lze z nich leccos dovodit o směru rozhodování. Připomeňme si několik zásadních judikátů z nedávné doby.

Co se týče **definice pojmu odpad**, pak například ve II. části rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 28. 11. 2008, č. j. 6 Ca 78/2006-54, se uvádí: „Posouzení otázky, zda se jedná o odpad či nikoliv, není rozhodné, zda se jedná o věc, která nemá již vůbec žádné použití, nebo o věc, kterou lze ještě upravovat a využít (ovšem k jinému než původnímu účelu).“ Soud se zabýval námitkou žalobce, že pneumatiky dovezené z Německa nejsou odpadem, ale vstupní surovinou. V řízení bylo prokázáno, že pneumatiky byly již použité (to žalobce nepopíral) a už neměly být užívány k účelu, pro který byly vyrobeny (jako příslušenství k automobilu), jedná se tedy jednoznačně o odpad (MŽP, 2010).

V souladu s ustanovením § 66 odst. 3 písm. d) zákona č. 185/2001 Sb. o odpadech, v platném znění, může být uložena inspekcí (Inspekce životního prostředí) pokuta až do výše 10 000 000 Kč, a to fyzické osobě oprávněné k podnikání nebo právnické osobě, která provozuje zařízení k využívání nebo odstraňování odpadů bez potřebného souhlasu příslušného správního úřadu nebo v rozporu s ním nebo provozuje zařízení k využívání nebo odstraňování odpadů v rozporu se schváleným provozním řádem zařízení. Jde o **povinnosti při využívání odpadů** stanovené v § 19 odst. 1 zákona o odpadech. Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 23. 4. 2009, č. j. 10 Ca 204/2007 určil, že správní o správní delikt dle výše uvedeného ustanovení zákona má charakter ohrožovací, k naplnění skutkové podstaty proto není třeba, aby došlo přímo k poškození životního prostředí, tj. k porušení zákona a možnosti postihu postačuje, pokud v důsledku jednání žalobce dojde k „pouhému“ ohrožení životního prostředí, resp. možnosti vzniku jeho poškození. Každé porušení provozního řádu pak pravděpodobnost, že dojde k poškození životního prostředí, zvyšuje, a tedy znamená ohrožení životního

prostředí. Městský soud Praze tedy potvrdil uložení pokuty ve výši 150.000,- Kč provozovateli za porušení povinnosti podle ustanovené § 19 odst. 1 písm. c/ zákona o odpadech, tedy že neprovozoval zařízení k využívání odpadů v souladu s jeho schváleným provozním řádem, konkrétně, že přijímal odpady bez jakékoliv dokumentace o jejich původu a vlastnostech. Soud je toho názoru, že správní orgány při uložení pokuty správně zohlednily všechny skutečnosti zjištěné v průběhu řízení a předmětné je nejenom samotné poškození životního prostředí, ale i faktor ohrožující. Preventivní úloha správního postihu pak působí nejen proti konkrétnímu pachateli, postih má odradit od nezákonného postupu i jiné nositele zákonných povinností, přitom majetkový postih musí být znatelný v majetkové sféře delikventa, tedy musí být pro něho nikoli zanedbatelný.

8. Vybraný typ protiprávního nakládání s odpady - nelegální skládkování

8.1 Nelegální skládkování

Ukládání odpadu v úrovni nebo pod úrovní terénu, tedy skládkování, je způsobem odstraňování odpadu uvedeným v Příloze 4 k zákonu o odpadech. Podle hierarchie způsobu nakládání s odpady stojí odstraňování odpadu až na nejnižším stupni pyramidy uvedených způsobů nakládání (§ 9a zákona o odpadech), je ovšem známo, že ne všechen vyprodukovaný odpad je možné, za současných technologických možností, využít, současně je třeba dodat, že skládkují se i odpady, jež lze využít, proč se tak neděje, je pak otázkou financí a vůle subjektů. Pravidla pro provoz skládek a pro ukládání odpadu na nich jsou stanovena příslušnými právními předpisy, především zákonem o odpadech, kromě legálně provozovaných skládek se ale skládkování děje i nelegálně, vznikají takzvané „černé skládky“.

Černé skládky odpadů jsou následkem nejen živelného skládkování, taktéž může jít o záměr jednoho nebo více zcela konkrétních subjektů, o záměr zcela vědomého obcházení norem, každopádně jde vždy o ukládání odpadu na místa, která k jeho ukládání určena nejsou. Takové skládky vznikají bez jakékoliv kontroly, v rozporu s platnými normami, samozřejmě pak nejsou plněna ani kriteria vyplývající z provozu skládky, proto jsou černé skládky spojeny téměř vždy s vysokým rizikem pro životní prostředí a zdraví obyvatelstva. Původce bývá složité identifikovat, tudíž je problematické dovést konkrétní subjekt k odpovědnosti za vzniklé následky. Podobný problém nastává i v případě, že odpovědný subjekt již neexistuje (Bahýl', Bahýl'ová, 2010).

8.1.1 Deliktní odpovědnost a sankce, případy prokázaného původce

Sankce za provozování skládky v rozporu s právními předpisy vyplývají ze zákona o odpadech č. 185/2001 Sb. v platném znění (dále „zákon o odpadech“). Z konkrétních ustanovení zákona o odpadech zmiňme zejména znění § 66 odst. 3 písm. d/, dle kterého lze uložit pokutu do výše 10 000 000 Kč fyzické osobě oprávněné k podnikání nebo právnické osobě, která provozuje zařízení k využívání nebo odstraňování odpadů bez potřebného souhlasu příslušného správního úřadu nebo v rozporu s ním nebo provozuje zařízení k využívání nebo odstraňování odpadů

v rozporu se schváleným provozním řádem zařízení. Dále pak lze zmínit například ustanovení § 66 odst. 4 písm. b/ zákona o odpadech, dle kterého lze uložit pokutu do výše 50 000 000 Kč fyzické osobě oprávněné k podnikání nebo právnické osobě, která nakládá s odpady v zařízeních, ve kterých nakládání s odpady je zakázáno nebo není povoleno, oprávněným orgánem při ukládání sankcí v obou uvedených případech je Česká inspekce životního prostředí. V § 66 zákona o odpadech jsou stanoveny i další sankce, které je oprávněn při porušení povinností ukládat obecní úřad nebo Česká inspekce životního prostředí.

Pokud uvažujeme právní návaznost pojmů, pak lze místo nelegální skládky identifikovat s pojmem „zařízení“, neboť v souladu s ustanovením § 4 odst. 1 písm. f/ zákona o odpadech je zařízením: „technické zařízení, místo, stavba nebo část stavby“ (Bahýl', Bahýl'ová, 2010).

Odpovědnost fyzických osob pak vyplývá z ustanovení § 69 zákona o odpadech, když fyzické osobě může být za neoprávněné nakládání s odpadem uložena obecním úřadem pokuta až 20 000 Kč, v závažnějších případech může Česká inspekce životního prostředí uložit pokutu až 1 000 000 Kč. Návazným je pak ustanovení § 47 odst. 1 písm. h/ zákona o přestupcích č. 200/1990 Sb., v platném znění: „Přestupku se dopustí ten, kdo neoprávněně založí skládku nebo odkládá odpadky nebo odpady mimo vyhrazená místa.“, jde o přestupek proti veřejnému pořádku, lze za něj uložit pokutu do výše 50 000 Kč.

8.1.2 Případy neprokázaného původce

Současná právní úprava, tedy zákon č. 185/2001 Sb. v platném znění, o odpadech, nezná prakticky žádnou odpovědnost vlastníka nemovitosti za odpady uložené v ní nebo na ní, pokud tedy vlastník nemovitosti není zároveň vlastníkem nebo původcem zde shromážděných odpadů. Odpovědnost za nakládání s odpady má pak primárně původce odpadů, a dále oprávněná osoba, tedy každá osoba, která je oprávněna k nakládání s odpady podle zákona o odpadech nebo podle zvláštních právních předpisů (Havelka, 2009). Ve srovnání s předchozím zákonem o odpadech č. 125/1997 Sb. se tedy jedná o podstatný nedostatek, zde byla totiž zakotvena odpovědnost vlastníka nemovitosti, na níž byl odpad umístěn. Pokud původce černé, nelegální skládky odpadů nebyl zjištěn, přecházela povinnost zajistit zneškodnění odpadu na vlastníka nemovitosti. Účelně vynaložené náklady na nápravu mohly být

následně vlastníkově nemovitosti ze strany příslušného státního orgánu uhrazeny, pokud vlastník prokázal, že umístění odpadu jím nebylo způsobeno ani zaviněno, a současně, že učinil veškerá opatření k ochraně své nemovitosti, která na něm lze vyžadovat. Dle současné právní úpravy ovšem není možné odpovědnost vlastníka nemovitosti za nelegální skládkování odpadů ze zákona o odpadech vyvozovat, náklady související s odstraněním závadného stavu zůstávají na státu (Bahýl', Bahýl'ová, 2010).

Jak ale posoudit chybějící odpovědnost vlastníka nemovitosti za odpady nelegálně uložené na ní nebo v ní. Z hlediska ochrany životního prostředí a veřejného zdraví jistě jde o nedostatek, ovšem zákonná úprava věci chybí a legislativní úprava, která by ve věci připadala v úvahu, pak bude muset řešit, zdali nejde o neoprávněný zásah do vlastnických práv majitelů nemovitostí.

8.2 Odstranění nelegální, černé skládky a vybrané návazné právní předpisy

Oporu pro odstranění černé skládky je nutno najít v návazných právních předpisech, neboť zákon o odpadech přímo tuto problematiku neřeší.

8.2.1. Odstranění černé skládky a vodní zákon

První z možností je **odstranění černé skládky podle vodního zákona** (Zákon č. 254/2001 Sb., vodní zákon, v platném znění), jehož ustanovení § 38 odst. 1 uvádí, že odpadními vodami jsou též průsakové vody ze skládek odpadů, přitom vypouštění odpadních vod do vod povrchových či podzemních bez příslušného povolení k nakládání s vodami je správním deliktem, za který je možno uložit pokutu až 5 000 000 Kč (§ 125a odst. 3 zákona č. 254/2001 Sb., vodní zákon, v platném znění). Vodoprávní úřad nebo Česká inspekce životního prostředí jsou, v souladu s ustanovením § 42 vodního zákona, uloží nápravu závadného stavu, když povinnost k nápravě má osoba, která porušila dané předpisy, tedy ten, kdo odpad takto nedovoleně uložil, také ovšem nabyvatel pozemku, a to dle ustanovení § 42 odst. 3 vodního zákona, nebo nabyvateli majetku získaného způsobem uvedeným ve zvláštním zákoně (Zákon č. 92/1991 Sb., o podmínkách převodu majetku státu na jiné osoby, v platném znění), který není původcem závadného stavu, ale k jehož majetku takto získanému je závadný stav vázán. Pokud taková osoba není známa, tedy není komu uložit nápravu závadného stavu a zároveň hrozí závažné ohrožení nebo znečištění povrchových nebo podzemních vod, zabezpečí nezbytná opatření k nápravě příslušný vodoprávní úřad z vlastního podnětu nebo z podnětu České inspekce životního prostředí, a to v souladu s ustanovením § 42 odst. 4 vodního zákona (Handlíř, 2008, aktualizace 2010).

8.2.2 Odstranění černé skládky a zákon o obcích

Další nástroje poskytuje i **zákon o obcích** č. 128/2000 Sb., v platném znění, v souladu s ustanovením § 58 odst. 3 tohoto zákona, může obec uložit pokutu až do výše 200 000 Kč právnické osobě a fyzické osobě, která je podnikatelem, pokud znečistí veřejné prostranství, naruší životní prostředí v obci nebo odloží věc mimo vyhrazené místo, ustanovení se však nevztahuje na fyzické osoby nepodnikající. Řízení o uložení pokuty lze zahájit do 1 roku ode dne, kdy se orgán obce o porušení

povinnosti dozvěděl, nejpozději však do 2 let ode dne, kdy k porušení povinnosti došlo, samotné uložení pokuty ovšem nezabavuje osobu, které byla uložena, povinnosti odstranit závadný stav ve lhůtě stanovené obcí s přihlédnutím k okolnostem případu, a to v souladu s ustanovením § 59 odst. 1, 3 zákona č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení), v platném znění. Současně obecnímu úřadu obce s rozšířenou působností poskytuje oporu zákon o odpadech, a to konkrétně v ustanovení § 79 odst. 1 písm. f/ zákona č. 185/2001 Sb. v platné znění, kde je uvedeno, že tento může zajistit ochranu lidského zdraví a životního prostředí na náklady odpovědné osoby, hrozí-li poškození lidského zdraví nebo životního prostředí nebo již k němu došlo (Handlíř, 2008, aktualizace 2010).

8.2.3 Odstranění černé skládky a zákon o ochraně přírody a krajiny

Možnost, jak najít cestu k odstranění nelegální, černé skládky, poskytuje zákon o ochraně přírody a krajiny 114/1992 Sb. v platném znění, konkrétní návaznost nalezneme v § 86 tohoto zákona, který ukládá povinnost navrátit situaci do původního stavu, což platí i o povinnosti odstranit černou skládku. Vymožení této povinnosti je možno se domoci prostřednictvím orgánů ochrany přírody, tedy České inspekce životního prostředí, obecního úřadu obce s rozšířenou působností, krajského úřadu nebo správy národního parku či chráněné krajinné oblasti (Handlíř, 2008, aktualizace 2010).

Z výše citovaného ustanovení zákona pak vyplývá, že ten, kdo poškodí, zničí nebo nedovoleně změní části přírody a krajiny chráněné podle tohoto zákona, je povinen navrátit ji do původního stavu, pokud je to možné a účelné. O možnosti a podmínkách uvedení do původního stavu rozhoduje orgán ochrany přírody (viz. § 86 odst. 1 zákona č. 144/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, v platném znění).

8.2.4 Černá skládka a problematika úpravy podle stavebního zákona

Existuje názor, že likvidace černé skládky lze dosáhnout v návaznosti na zákon č. 183/2006 Sb. v platném znění, stavební zákon (dále jen „stavební zákon“). Teoreticky takovou možnost zákon poskytuje. Nahromaděný odpad je možno posoudit jako terénní úpravu, přitom terénní úpravou se rozumějí, dle ustanovení § 3 odst. 1 zákona č. 183/2006 Sb. v platném znění, stavebního zákona, takové zemní práce a změny terénu, jimiž se podstatně mění vzhled prostředí nebo

odtokové poměry, těžební a jim podobné a s nimi související práce, nejedná-li se o hornickou činnost nebo činnost prováděnou hornickým způsobem, například skladovací a odstavné plochy, násypy, závážky, úpravy pozemků pro zřízení hřišť a sportovišť, těžební práce na povrchu. Terénní úpravy podle výše uvedeného ustanovení zákona pak lze realizovat pouze na základě rozhodnutí o změně využití území, a to dle § 80 odst. 2 písm. a/ stavebního zákona. Drobné terénní úpravy nevyžadují stavební povolení ani ohlášení, ty jsou vymezeny v ustanovení § 106 odst. 1 písm. f/ stavebního zákona, ostatní, zde nevyjmenované terénní úpravy, vyžadují ohlášení stavebnímu úřadu. Proto, abychom mohli aplikovat příslušná ustanovení stavebního zákona, musela by černá, nelegální skládka dosahovat již takových rozměrů, aby bylo možno říci, že se jedná o podstatnou změnu prostředí. V praxi je to ještě o něco složitější, lze zmínit případ z judikatury soudu, přestože tehdy soud rozhodoval podle tehdy platného stavebního zákona z roku 1976, základní tezi lze aplikovat i v současném právním prostředí. Konkrétně jde o Rozsudek Městského soudu Praha ze dne 17. 1. 2008, spisová značka 11 Ca 91/2007-35 ve věci stavebního řízení: k pojmu „terénní úpravy“ a řízení o odstranění nepovolených terénních úprav, žalobcem byla fyzická osoba, žalovaným Krajský úřad Středočeského kraje, když Městský soud Praha zrušil rozhodnutí Krajského úřadu Středočeského kraje o odstranění nepovolených terénních úprav a věc mu vrátil k dalšímu řízení. Z rozhodnutí Městského soudu Praha je podstatná teze: „Pokud v řízení o dodatečné povolení či odstranění stavby bylo zjištěno, že žalobce chtěl pozměnit tvar okolní krajiny na dotčených pozemcích, tedy upravit okolní terén definitivním způsobem, může stavební úřad nařídít odstranění nepovolených terénních úprav (§ 88 odst. 1 písm. b/ stavebního zákona z roku 1976). Umístění stavební sutě na předmětné pozemky nemusí samo o sobě - bez výše uvedené subjektivní složky - znamenat provedení nepovolených terénních úprav.“

Z výše uvedeného vyplývá, že soud měl za podstatnou tu skutečnost, zda žalobce chtěl pozměnit tvar okolní krajiny. Žalobce navezl na pozemek ve svém vlastnictví velké množství stavební suti, kdy se prokazatelně jednalo o odpadní suť se zbytky cihel, kabeláže, igelitu, skla a podobně. Ve věci nejprve rozhodoval stavební úřad, který nařídil odstranění terénních úprav, poté krajský úřad zamítl odvolání žalobce proti tomuto rozhodnutí. Na místě složení stavební suti, která už sama byla odpadem, došlo k dalšímu hromadění odpadu občany, vznikla tak černá

skládku. V posuzování věci se ovšem stavební úřad, jako nekompetentní správní orgán, nezaobíral věcí vzniklé černé skládky odpadu, pouze šlo o posouzení terénní úprav. Protože však žalobce tvrdil, že šlo pouze o dočasnou deponaci suti, nebylo prokázáno, že chtěl pozměnit tvar okolní krajiny.

Pokud by se, v návaznosti na stavební zákon, mělo u každé, byť rozsáhlé černé skládky prokazovat, zda se jednalo o úmysl pozměnit okolní prostředí, pak lze vidět tuto průkaznost jako nerealizovatelnou a to i v případě, že by subjekt, jež takovou skládku založil, byl znám. Úmyslem je odstranit odpad, bez ohledu na okolní prostředí.

Následně je možno připomenout, že judikát soudu není právně závazný, tedy není oficiálním pramenem práva v českém právu, proto neznamená, že jiný soud by ve stejném případě musel vydat totéž rozhodnutí, z praxe známe i přesně opačné případy.

Ještě jednou si připomeňme, co je skládka, v souladu s ustanovením § 4 odst. 1 písm. i/ zákona č. 185/2001 Sb. v platném znění, zákon o odpadech (dále jen „zákon o odpadech“) rozumíme skládkou zařízení zřízené v souladu se zvláštním právním předpisem (stavebním zákonem) a provozované ve třech na sebe bezprostředně navazujících fázích provozu jde o fáze ukládání, uzavření a rekultivace a následná péče po uzavření skládky, včetně zařízení provozovaného původcem odpadů za účelem odstraňování vlastních odpadů a zařízení určeného pro skladování odpadů s výjimkou skladování odpadů přechodného. Zařízením pak je, v souladu s ustanovením § 4 odst. 1 písm. f/ zákona o odpadech, technické zařízení, místo, stavba nebo část stavby. V případě souhlasu se záměrem zřízení skládky, vydává stavební úřad, podle § 96 odst. 2 písm. f/ stavebního zákona, územní souhlas, tedy není třeba územního rozhodnutí, územní souhlas nelze vydat, obsahuje-li záměr závazné stanovisko dotčeného orgánu podmínky, nebo je-li takovým závazným stanoviskem vyjádřen nesouhlas, nebo pokud záměr podléhá posouzení z hlediska vlivů na životní prostředí, a to dle § 96 odst. 1 zákona č. 183/2001 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon), v platném znění.

Výše uvedené v případě černé, nelegální skládky nepřipadá v úvahu, tady jde o zařízení, jež se provozuje bez svolení příslušných orgánů, ze všech třech fází provozu je naplňována a záměrem je naplňovat pouze první fázi, tedy odpad se

ukládá, další dvě fáze provozu obvykle zůstávají nikoliv na původci nebo oprávněné osobě, pokud tato není zjištěna, ale na jiných subjektech, například na obci, v jejímž katastru se černá skládka nachází.

Obce ze svých rozpočtů někdy samostatně financují i odstraňování některých černých skládek, u kterých nebyl zjištěn odpovědný subjekt (Havelka, 2010). Pokud rozpočet obce nemůže pokrýt tak rozsáhlý výdaj, mohou obce žádat o poskytnutí dotací od kraje dle § 36 písm. d/ zákona č. 129/2000 Sb., o krajích, v platném znění, popřípadě ze Státního fondu životního prostředí, ačkoli na poskytnutí těchto prostředků není právní nárok, v návaznosti na zákon č. 388/1991 Sb., o Státním fondu životního prostředí, v platném znění (Povolná, 2006).

8.3 Skládka, nelegální skládka, právní definice, shrnutí

Skládka, jak vyplývá již z citovaného, je zařízením, místem na pozemku. Pozemkem potom, v souladu s ustanovením § 27 písm. a/ zákona č. 344/1992 Sb., katastrální zákon, v platném znění, rozumíme část zemského povrchu oddělenou od sousedních částí hranicí územní správní jednotky nebo hranicí katastrálního území, hranicí vlastnickou, a podobně. Pokud je pozemek označen v katastru nemovitostí jako „skládka“, pak jde o způsob jeho využití, způsoby využití pozemků pak definuje katastrální vyhláška č. 26/2007 Sb. v platném znění.

Černá, ilegální skládka je také zařízením na nějakém pozemku vzniklým protiprávním jednáním, způsob využití pozemku je pak samozřejmě jiný, než skládka, když tato na místě vznikla bez svolení příslušných orgánů. Přestože zařízením v případě černé skládky nemůžeme uvažovat ani technické zařízení, ani stavbu nebo část stavby, černou skládku je možno označit pouze jako místo, pokud budeme uvažovat návaznost pojmů, pak, protože ani stavba není součástí pozemku, a to dle § 120 odst. 1 zákona č. 40/1964 Sb., občanského zákoníku, v platném znění, pak ani skládka, ať je legální, nebo ilegální, není součástí pozemku. Potom je nemožné, za nelegální skládkování, postihovat vlastníka pozemku, jak to dříve umožňoval zákon o odpadech č. 125/1997 Sb., a jak je již uvedeno v kapitole 8.1.2. Určitý zvrat ve vyvozování odpovědnosti vlastníka pozemku zřejmě přinese nový občanský zákoník. Jeho zatím poslední zveřejněná verze uvádí v § 482 odst. 1, že součástí pozemku je prostor nad povrchem i pod povrchem, stavby zřízené na pozemku a **jiná zařízení** (dále jen „stavba“) s výjimkou staveb dočasných, včetně toho, co je zapuštěno v pozemku nebo upevněno ve zdech (Ministerstvo spravedlnosti ČR, 2011). Pokud budeme uvažovat výše uvedenou návaznost, pak by eventuelně byla připravena živná půda i pro vytvoření jisté legislativní úpravy ve věci odpovědnosti vlastníka za ilegální skládku nalézající se na jeho pozemku. Vše lze však brát zatím v teoretické rovině, vzhledem k neustálému střetu vlastnických práv a povinností. Bude zajímavé sledovat, jak se s touto vzniklou situací vypořádá justice.

Jak je to pak s odpadem. Z definice podle § 3 odst. 1, 2 zákona o odpadech, rozumíme pod pojmem odpad každou movitou věc, které se osoba zbavuje nebo má úmysl nebo povinnost se jí zbavit a přísluší do některé ze skupin odpadů uvedených

v příloze č. 1 k zákonu o odpadech č. 185/2001 Sb. v platném znění (dále také jen „zákon o odpadech“), přitom ke zbavování se odpadu dochází vždy, kdy osoba předá movitou věc, příslušející do některé ze skupin odpadů uvedených v příloze č. 1 k zákonu o odpadech, k využití nebo k odstranění ve smyslu tohoto zákona nebo předá-li ji osobě oprávněné ke sběru nebo výkupu odpadů podle tohoto zákona bez ohledu na to, zda se jedná o bezúplatný nebo úplatný převod. Ke zbavování se odpadu dochází i tehdy, odstraní-li movitou věc příslušející do některé ze skupin odpadů uvedených v příloze č. 1 k zákonu o odpadech osoba sama. Z výše uvedeného se dá odvodit ta skutečnost, že subjekt, který na černou skládku odpad ukládá, se ho sice tímto způsobem zbavuje, ovšem vzhledem k tomu, že jde o protiprávní jednání, a v případě zjištění tohoto odpovědného subjektu bude i pověřenými orgány veden pod sankcemi k odstranění černé skládky a k legálnímu naložení s uloženým odpadem, dá se říci, že povinnosti vlastníka odpadu, jako věci movité, se, jeho uložením na černou skládku, nezbavil.

8.4 Navrhované nástroje v boji proti vzniku nelegálních skládek

Pokud shrneme problematiku ilegálních skládek, pak lze konstatovat, že ochrana před tímto typem sládkování v praxi je zejména v rukou obcí. V zákoně o obcích jsou uvedeny některé sankční nástroje, když sankci lze uložit například za znečištění veřejného prostranství, narušení životního prostředí v obci nebo odložení věci mimo vyhrazené místo (§ 58 odst. 3 zákona č. 128/2000 Sb., o obcích, v platném znění). Uvedené zejména pak platí při kontrole případů nelegálního skládkování odpadů, jehož se dopouštějí fyzické osoby, takovou činnost musí vždy dostatečně prošetřit sama obec, na jejímž katastru k ní dochází, neboť Česká inspekce životního prostředí nemá ze zákona kompetence k šetření fyzických osob (Havelka, 2010). Nejpodstatnějším nástrojem je však systém preventivních opatření, to zejména z finančního hlediska.

Provedeme-li malou rekapitulaci míst, kde všude se černé, nelegální skládky nacházejí, pak jde většinou o místa s dobrou možností příjezdu osobními, někdy i nákladními automobily, obvykle na okraji aglomerací, buď v přírodě, nebo v blízkosti opuštěných objektů a podobně. Proto se jeví jako vhodné znepřístupnit taková místa automobilové dopravě, pravidelně na ně dohlížet, případně i umístit varovná značení, taková značení mohou obsahovat i sdělení o případných sankcích hrozících za skládkování odpadu na nelegální skládce, současně bude informovat případné neznalé subjekty o skutečnosti, že na místě je uložení odpadu zakázáno.

Vycházíme z předpokladu, že subjekt má v úmyslu odstranit odpad tím nejjednodušším způsobem, obzvláště co se fyzických osob týče. Pokud obec zavedla složitý systém pro hospodaření s odpadem nebo naopak systém s nedostatečným pokrytím, pak nelze od subjektů očekávat, že budou vyvíjet zvláštní snahu a například vlastními silami dopravovat odpad do vzdálených sběrných míst. Je třeba zajistit co nejvíce sběrných míst odpadů, přitom zohlednit i zvláštní složky odpadů a počet obyvatel v jednotlivých lokalitách, dále zabezpečovat pravidelný vývoz odpadů. Současně musí sběrná místa vyhovovat i z kapacitních důvodů, s ohledem na specifika jednotlivých oblastí, která vyplývají z demografických údajů ve sledované oblasti.

Jinou kapitolou jsou pak podnikající subjekty, které záměrně skládkují odpad nelegálně kvůli finančnímu zisku, vůbec extrémním případem jsou pak subjekty, které záměrně odpad, včetně nebezpečného, získávají ze sféry výroby a služeb

a místo řádného naložení s ním tento nelegálně odstraní na černou skládku, popřípadě tuto skládku sami založí. V tomto případě je jediným preventivním opatřením, které připadá v úvahu, pravidelná kontrola a dohled nad činností subjektů. Každá obec by pak měla mít přehled o tom, zda se v jejím katastru nevyskytují opuštěné průmyslové či jiné objekty v soukromých rukou, kde by eventuelně mohlo hrozit, že se zde bude ilegálně skladovat popřípadě přímo ukládat odpad, když sankcionovat pak lze nikoliv pouze vzniklou škodu, ale postačí možnost ohrožení, které by připadalo v úvahu pro životní prostředí a veřejné zdraví.

Závěrem k problematice černých skládek, je třeba řešit vždy konkrétní specifika daného místa, daného případu. Legislativa přitom poskytuje pouze obecné definice, co je zakázáno a co je třeba chránit, ovšem nemáme k dispozici takový právní předpis, který by udal jasný postup při řešení problematiky nelegálních, černých skládek. Můžeme doufat, že do budoucna se novelizace zákona o odpadech vyrovná i tímto tématem a bude legislativně upraven jednotný postup řešení. Zatím orgánům ochrany přírody, obcím a dalším zúčastněným subjektům nezbývá stále nic jiného, než komparovat jednotlivé právní předpisy a hledat v nich oporu pro svá jednání.

8.5 Nelegální skládka, nelegální skladování odpadu, případ z praxe

Nelegální skládka vzniká, jak už bylo zmíněno, nekontrolovaně, proto i skladba odpadů je různorodá, nevyjímaje ani nebezpečné odpady. Z praxe jsou známy případy, kdy byla provozována nelegální skládka právě nebezpečného odpadu. Zbudování vhodného zařízení pro nakládání s nebezpečným odpadem je totiž nákladnou záležitostí, a tak provozovatelé vědomě porušují právní předpisy, přitom negativní vliv na životní prostředí a zdraví zaměstnanců a občanů je pro provozovatele podružný.

Vždy, pokud se v takových případech podaří dovést k odpovědnosti konkrétní osobu, můžeme hovořit o úspěchu. Z nedávné judikatury bych zmínila usnesení Nejvyššího soudu o odmítnutí dovolání ze dne 24. 6. 2009, sp. zn. 3 Tdo 667/2009 proti rozsudku Vrchního soudu v Praze ze dne 20. 1. 2009, sp. zn. 10 To 107/2008, jako soudu odvolacího v trestní věci vedené u Krajského soudu v Hradci Králové pod sp. zn. 3 T 3/2007. Rozsudkem Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 17. 9. 2008 byl obviněný uznán vinným trestnými činy obecného ohrožení a nakládání s nebezpečnými odpady (dnes: „neoprávněné nakládání s odpady“), podle trestního zákoníku č. 140/1961 Sb. ve znění platném ke dni 21. 6. 2006. Obviněný byl odsouzen k úhrnnému trestu odnětí svobody v trvání osmi roků, soud obviněnému dále uložil trest zákazu činnosti spočívající v zákazu výkonu řídicích a manažerských funkcí a podnikatelských aktivit ve firmách s předmětem podnikání v oblasti nakládání s odpady a s nebezpečnými odpady a zprostředkování obchodní činnosti v oblasti nakládání s odpady a s nebezpečnými odpady na dobu deseti let, taktéž bylo rozhodnuto o uplatněných nárocích na náhradu škody. Obviněný organizoval a řídil veškerou činnost v uvedeném areálu, tedy mimo jiné i nakládání s nebezpečnými odpady a přestože si byl vědom povinnosti dodržovat zákonem stanovený zvláštní režim zacházení s nebezpečnými odpady, úmyslně tyto povinnosti porušoval, vykoupené odpady nepředával subjektům oprávněným k jejich likvidaci, ale ukládal je do prostor k tomu účelu neschváleným (rozhodnutí Krajského úřadu Královéhradeckého kraje ze dne 18. 10. 2004, č. j. 24811/ZP/04/Kv), nebezpečné odpady a látky nechal v kontejnerech zakrývat ostatním komunálním odpadem a následně byl tento odpad odvážen na skládky komunálního odpadu, také v areálu docházelo k zahrnutí nebezpečných odpadů pomocí zemní techniky, a to

na nezpevněné ploše objektu. Nebezpečné odpady a látky nahromadil v objemu mnohonásobně převyšujícím povolené množství, ty následně ukryl v neschválených prostorách areálu bez řádného označení a zabezpečení proti úniku do okolního prostředí, v několika vrstvách na sobě až po strop objektu, nahodile bez vytřídění do stejných nádob byly umístěny i látky, které spolu mohly prudce reagovat, uloženy byly v obalech narušených, netěsnících, bez uzávěrů, s významnými úniky do okolí. Podle odborných vyjádření a znaleckých posudků byla tímto počínáním přinášena neúměrná rizika pro bezpečnost a zdraví jak pracovníků manipulujících s odpady, tak i obyvatel přilehlého okolí, a pro blízké ekosystémy, dle shodných názorů znalců a odborníků likvidujících nebezpečné odpady pak bylo konstatováno, že pouze shodou "šťastných okolností" nedošlo k mimořádně závažné havárii. Soud proto shledal následující: "Pachatel nedodržel režim nakládání s nebezpečnými odpady se může dopustit nejen trestného činu podle § 181e trestního zákona, ale za situace, kdy z analýzy nebezpečí a rizik, které shromážděné nebezpečné odpady a chemické látky představovaly, mimo jiné vyplynulo, že sklad s odpady představoval akutní nebezpečí pro své okolí, zvláště v případě požáru, docházelo v něm k řadě nebezpečných chemických reakcí ohrožujících okolí a jen shodou šťastných okolností nedošlo k mimořádně závažné havárii, ale i trestného činu obecné ohrožení podle § 180 trestního zákona", paragrafované odkazy náleží k trestnímu zákoníku č. 140/1961 Sb. ve znění platném ke dni 21. 6. 2006.

Ve výše uvedeném případě se, dle mého názoru, jednalo nejen o nelegální skladování odpadu, ale i o nelegální skládkování. Je zřejmé, že provozovatel objektu, který byl primárně skladem odpadu, nejen že nezabezpečil řádné skladování odpadu, ale úmyslem bylo nakumulovaný odpad nelegálně odstraňovat, za nelegální skládku můžeme označit místo, kdy byly odpady zahrnuty do zeminy.

Další údaje k případu poskytuje závěrečné stanovisko veřejného ochránce práv, sp. zn.: 2600/2007/VOP/DK. Celá skutečnost vyšla najevo dne 21. 4. 2006, kdy Policie ČR, útvar odhalování organizovaného zločinu, objevil v rámci své činnosti při domovní prohlídce v areálu bývalé firmy, značné množství neznámých látek, následně kvalifikovaných jako nebezpečný odpad. Situace byla dotčenými orgány vyhodnocena jako bezprostřední ohrožení bezpečnosti, života a zdraví obyvatel a ohrožení životního prostředí, a pro území dotčené obce byl proto vyhlášen stav nebezpečí. Podezřelé dění v okolí bylo zjištěno již v roce 2002, ovšem zde správa

narazila na překážku. Objekt náležel fyzické osobě. Zde je na místě připomenout ustanovení § 81 odst. 1 písm. a/ zákona o odpadech, které stanovuje oprávnění a povinnosti inspektorů a pověřených pracovníků ministerstva a ostatních správních úřadů, když toto ustanovení zákona uvádí, že inspektoři a pověřeni zaměstnanci ministerstva a ostatních správních úřadů a zaměstnanci krajů a obcí zařazení do krajských a obecních úřadů vykonávajících působnost v oblasti odpadového hospodářství jsou oprávněni při výkonu své kontrolní činnosti, vstupovat v nezbytně nutném rozsahu, popřípadě vjíždět na cizí pozemky nebo vstupovat **do cizích objektů užívaných pro podnikatelskou činnost nebo provozování jiné hospodářské činnosti**, pokud k tomu není třeba povolení podle zvláštních právních předpisů. Pojem hospodářská činnost je mnohoznačný, záleží na právním výkladu, avšak Česká inspekce životního prostředí má za to, že při vstupu do objektů nepodnikajících osob by došlo k porušení článku 2 odstavce 3 Ústavy ČR a pravděpodobně i k naplnění skutkové podstaty trestného činu porušování domovní svobody (§ 178 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, v platném znění), proto objekt nebyl řádně prozkoumán již dříve. Zde je potom třeba navázat na již zmíněné, že tedy kontrolu a dohled si měla zajistit především sama obec, ovšem další stránkou věci je ta skutečnost, zda-li do této skupiny objektů, které nelze zahrnout pod kontrolu České inspekce životního prostředí, zařadit veškeré nemovitosti ve vlastnictví fyzických osob, nebo zda je třeba prošetřit i nájemní vztahy k nemovitostem, neboť v objektu fyzické osoby může sídlit osoba podnikající.

I vzhledem k uvedenému, je vůbec možné, aby malá obec zabezpečovala agendu takového typu, má k tomu vůbec prostředky? Tento případ ukázal na další problém, tedy nedostatečné pokrytí věci právními nástroji. Je třeba zajistit systémová opatření.

V souvislosti s případem Vláda České republiky dne 27. 8. 2008 schválila usnesení č. 1076, kterým se schvalují systémová opatření k předcházení nežádoucím situacím v souvislosti s nezákonným nakládáním s chemickými látkami a odpady, to má za cíl zejména upravit zákon o odpadech ve smyslu omezení možnosti dlouhodobého nezabezpečeného skladování nebezpečných odpadů, sjednotit povolovací činnost krajských úřadů při vydávání souhlasu k provozování zařízení pro nakládání s odpady a zvýšení kontrolní činnosti státní správy i samosprávy, doporučit pojištění pro subjekty skladující nebezpečné odpady, vytvořit systém

pro nakládání s nespotřebovanými chemikáliemi prostřednictvím burzy na jediném centrálním místě, zpracovat systém metodického vedení a pomoci v oblasti odpadového hospodářství a chemických látek pro samosprávu (krajské úřady a obce, které vykonávají státní správu v přenesené působnosti podle zákona o odpadech a chemických látkách) a další.

Poznatkem v uvedeném případě bylo také zjištění, že ani pověřené správní orgány nevyvíjejí možné úsilí, je-li již na nějaké konání ve věci nelegálního skládkování či skladování odpadu poukázáno, pak nejde jen o to, že legislativa v oblasti je značně zkosnatělá, že místo prosazení novelizace zákona o odpadech jsou přijímána pouze koncepční pomocné právní normy, které stále dokola opakují obecná stanoviska, že je třeba „zlepšovat současnou situaci“, současně s tím zřejmě nejsou využívány ty nástroje, které legislativa již poskytuje, a to zřejmě i proto, že neexistuje jednotný právní výklad příslušných ustanovení zákona. Nezbyvá, než apelovat na zákonodárny sbor.

9. Výsledky a přínos práce

Shrňme si všechny poznatky. Při srovnání veškeré podstatné legislativy v oblasti odpadového hospodaření bylo zjištěno, že právní úpravy vyspělých právních systémů vycházejí z totožných hledisek, v podstatě hlavní, obecná pravidla a regule, ve kterých se zákonodárná moc pohybuje, jsou dána velmi přesně, s ostrým vymezením. Po přehledu všech principů hospodaření s odpady vyplynulo, že jinak situaci ani není možné posuzovat, vycházíme-li z totožných dogmat. Shoda mezi právními systémy je proto reálným vyústěním situace, která charakterizuje současné trendy při nakládání s odpady.

Zákonodárci respektují stejné standardy, avšak i tak se ovšem právní úprava týkající se odpadů může zdát nepřehledná. V platnost vcházejí další a další předpisy komunitárního práva, úprava pouhé drobnosti si žádá zároveň úpravu v odpovídajících normách vnitrostátního práva, při nedostatečné reflexi subjekt mnohdy neví, jak se orientovat. Stejně tak jsou kritizovány nařízení a směrnice komunitárního práva pro svou neurčitost, což se týká i legislativy v oblasti odpadů. Pak nezbyvá, než čekat, jak věc upraví následná judikatura. Vzhledem k uvedenému proto přínosem práce je uvést přehled všem subjektům a zdůraznit hlavní souvislosti pro lepší chápání problematiky.

Současně byl vybrán jeden typ nelegálního nakládání s odpadem, konkrétně nelegální skládkování. V rámci právní úpravy bylo poukázáno na rozdíly, pokud je původce znám či nikoliv, byla popsána deliktní odpovědnost a možné sankce, současně bylo konstatováno, že neexistuje jednotný, legislativně podložený návod, jak ve věci postupovat, když při řešení je třeba hledat návaznosti v právních předpisech, které byly citovány, současně byla uvedena některá úskalí jejich užití v praxi. Ona nejednost pak vyplývá i z různých právních výkladů problematiky, když je třeba nalézt shodu ve výkladu, zejména proto, aby byl sjednocen postup správních orgánů kontrolní sféry.

10. Diskuze

Při poukázání na strukturu právních předpisů v oblasti nakládání s odpady bylo v odborné literatuře konstatováno, že zákon o odpadech a jeho znění je nepřehledné (Voštová a kol., 2009). Při průběhu zkoumání vybrané problematiky nelegálního skládkování pak bylo jedním ze zdrojů konstatováno, že problematika černých skládek není v současně účinném zákoně o odpadech (zákon č. 185/2001 Sb., ve znění pozdějších předpisů) nijak upravena (Handlíř, 2008, aktualizace 2010). K výše uvedenému lze říci, že zákon o odpadech nelze vidět jako nekoncepční, neboť je návazný na mezinárodní a komunitární právo. Potom bychom museli diskutovat o tom, jak dodržují jednotný koncept například normy vyplývající z komunitární právní úpravy při respektu základních dogmat, což je spíše úkolem pro právní teoretiky.

Dále bych poznamenala, že znění zákona o odpadech se mi nejeví jako nepřehledné, ač jeden ze zdrojů to konstatuje, přitom má za to, že nepřehlednost je způsobena množstvím novelizací (MŽP, 2010), ale i tak celková struktura stále vychází z nadřazené legislativy, když změny způsobené novelizacemi se vyskytují v každém právním předpisu, což ještě nezpůsobuje jeho nepřehlednost. Ovšem je třeba vidět bílá místa v úpravě, specifické události, které by měly být upraveny právě ve speciálním právním předpisu, aby tak odpadla nutnost nalézat výklad v návazných či obecných právních předpisech. Navíc právě užívání pouhých návazností na obecné a jiné speciální právní předpisy při řešení konkrétních problému v praxi, způsobuje značnou nejednotnost výkladu práva. Tedy konstatování, že například problematika černých skládek není upravena v současném zákoně o odpadech, odpovídá skutečnosti. A jde nejen o černé, ilegální skládky odpadu, značné obtíže mají pověřené správní orgány i s vypořádáním se s takovými skutečnostmi, které se týkají nebezpečných odpadů, zejména jejich skladování, přepravy, a podobně.

Prozatím legislativa nic nového v oblasti odpadů nepřinesla, v roce 2010 však byly zveřejněny teze Ministerstva životního prostředí v oblasti rozvoje odpadového hospodářství v ČR. Z tezí vyplývá, že potřeba změny právní úpravy tu je, současně jsou navrhována některá řešení, za vhodné nástroje proti volnému odhazování komunálního odpadu je považováno zejména organizování informačních kampaní, vytvoření systému pokut pro občany na území obce v přestupkovém řízení. Opatření

by pak měla stanovit sama obec v rámci svého systému údržby čistoty a nakládání s odpady. Na úrovni krajů je pak navrhováno spuštění celoplošných informačních kampaní, které by podpořily opatření na úrovni obcí. Otázka financování je však řešena pouze v rámci přípravy věcného záměru k zákonu o odpadech. Co se týče nelegálních skládek, pak je v tezí zmíněna i předchozí právní úprava zákona č. 125/1997 Sb., o odpovědnosti vlastníka pozemku za uložený odpad na něm, tato úprava je však viděna jako nevhodná pro začlenění do nového zákona, s tím, že není vhodné řešit odklizení černých skládek pouhým uvalením povinnosti na vlastníka pozemku. Navrhuje se stanovení pravidel pro participaci pokrytí nákladů mezi vlastníkem nemovitosti (pozemku, na kterém skládka vznikla) a veřejnou správou. Finanční prostředky pro odklizení nelegálních skládek odpadů lze, podle tezí, získat určením části výnosu z poplatků za odstraňování odpadů, a to buď na úrovni krajů, nebo na úrovni Státního fondu životního prostředí.

K navrhovaným opatřením bych uvedla následující. Pokud jde o volné pohazování komunálního odpadu občany, pak informační kampaň sama o sobě není řešením. Je třeba zejména instalovat co nejvíce sběrných míst, kam je možno odpad odstranit, následně o těchto občanech informovat. Volné odhazování opadu je obvyklé v místech větší koncentrace osob, ať jde o města, či turisticky významné oblasti, to je třeba zohlednit. Volné odhazování odpadů je velmi těžko postižitelné, neboť původce většinou není odhalen, proto je řešením zvýšení poplatků za odstraňování odpadů. Problematika nelegálních skládek je ovšem složitější, z uvedeného nevyplývá, jak si Ministerstvo životního prostředí představuje participaci pokrytí nákladů za odstranění černé skládky mezi vlastníka pozemku, na kterém skládka vznikla a veřejnou správou. Pokud by mělo dojít k dělení nákladů za odstranění skládky a sanaci, pak je naprostou nutností přesně vymezit pravidla, za jakých okolností a které subjekty se budou podílet na financování. Lze předpokládat spory o určení odpovědného subjektu, o výši nákladů a další.

Veškerá navrhovaná opatření jsou, prozatím, pouze obecného charakteru, tak tomu je, bohužel, již delší časové období, přitom nelze říci, že by teze, nebo jiné podobné dokumenty a opatření, přinesly nové poznatky, popřípadě, že by vyvstaly nové možnosti řešení problematiky v oblasti odpadů.

11. Závěr

Odpady a nakládání s nimi je a vždy bude problémem, jenž se nikdy nepodaří zcela vyřešit, avšak stálá snaha o zlepšení procesů v odpadovém hospodářství je téměř nutností pro existenci soudobé společnosti. S dalším vývojem technologií se navyšuje objem i nebezpečné složky odpadů. Průmyslové výrobky jsou pro svou komplikovanost komplikovaně baleny, stejně jako jsou záměrně koncipovány tak, aby jejich životnost nepřekročila pouze několik let, což znamená další miliony tun odpadu, navíc mnohdy nebezpečných. Ekonomika roste, s ní kupní síla obyvatel, včetně těch z rozvojových zemí, a tak státy třetího světa „zkonzumují“ stále více výrobků, jenže ekonomika zde jde dopředu mnohem rychleji, než ochrana životního prostředí, a tak péče o čisté životní prostředí je na okraji zájmu, právní úprava pro nakládání s odpady, posuzujeme-li situaci globálně, je nedokonalá, nebo se často nedodržuje, chybějí nástroje k prosazování cílů, proto je třeba neustále přehodnocovat platné normy v oblasti hospodaření s odpady a zaměřit se na speciální úpravu jednotlivých problematik, vždy s ohledem na specifika daného státu, regionu, místa. To je úkolem pro zákonodárce.

Řekněme, že společnost ekonomicky vyspělejších zemí, mezi které řadíme i Českou republiku, už alespoň částečně pochopila jistou neudržitelnost situace, a tak pozitivní činnosti v odpadovém hospodářství se dostaly do popředí, včetně podpory nejrůznějších dotačních a jiných zvýhodňujících programů. Přestože stále existují subjekty, zejména z řad producentů, kteří i přes rizika sankcí nakládají s odpady způsoby, které rozhodně nejsou v zájmu ochrany životního prostředí a veřejného zdraví, trend a zvyšující se kontrolní politika dotčených orgánů tlačí subjekty k tomu, aby dodržovaly normy pro hospodaření s odpady.

Co se týče České republiky, pak ta se, jako každý stát, potýká s obecnou i vlastní specifickou problematikou v oblasti odpadového hospodářství. Ač ještě dochází občasně k případům nelegálnímu dovozu odpadů za účelem odstranění, povětšinou se ČR vymanila ze skupiny východoevropských cílových zemí. Legislativa pak plně absorbovala komunitární a mezinárodní právní úpravu, když je možno konstatovat, že vymáhání práva v oblasti hospodaření s odpady není neúspěšné. Existují však některé sporné situace, které, alespoň prozatím, legislativa v ČR neumí řešit účelně, prozatím je v očekávání nová kodifikace, nový zákon o

odpadech, neboť český právní řád vyžaduje, aby veškeré povinnosti, což se týká i povinnosti v oblasti hospodaření s odpady, byly ukládány zákony.

Odpadové hospodářství je sice mladým odvětvím mezinárodního a národního hospodářství, ovšem o to více je třeba, aby se odvětví co nejrychleji a nejflexibilněji rozvíjelo, neboť jde o zajištění jedné z hlavních potřeb ve společnosti.

Hlavní hybnou silou jsou, jako vždy, i v odvětví odpadového hospodaření finance. Cestou by bylo zajistit chod věcí tak, aby účelné nakládání s odpady se subjektům vyplatilo, což by bylo zřejmě největší motivací. Ovšem vytvoření takového plánu pro hospodaření s odpady je vizí budoucnosti. Překonat pak bude třeba i pohodlnost subjektů, neboť stále je globálně společnosti bližší nepřekonávat žádné překážky a topit se v odpadcích, než alespoň trochu ustoupit ze svých nároků pro lepší životní prostředí. Právě proto je v tuto chvíli tolik podstatná legislativní úprava při dodržení principality, tedy platné právo a právní principy v oblasti odpadového hospodářství.

12. Přehled literatury a použitých zdrojů:

Placené databáze

- ASPI – databáze právních předpisů, judikatury ČR, předpisů EU a judikatury ESD , provozovatel: Wolters Kluwer ČR.

Přehled literatury a internetové zdroje

- African Union Commission, 2009 – 2011: African Union, OAU/AU Treaties, Conventions, Protocols & Charters, Bamako Convention on the Ban of the Import into Africa and the Control of Transboundary Movement and Management of Hazardous Was, Status, online:
http://www.au.int/en/sites/default/files/BAMAKO_CONVENTION_ON_THE_BAN_OF_THE_IMPORT_IN_TO_AFRICA_AND_THE_CONTROL_OF_TRANSBOUNDARY_MOVEMENT_AND_MANAGEMENT_OF_HAZARDOUS_WASTES_WITHIN_AFRICA.pdf, cit. 19.4.2011.
- Bahýl' J., Bahýl'ová L., 2010: Právní poradce IHNE D.cz, článek: Delikt ní odpovědnost na úseku skládkování odpadů a řešení následků "živelného" skládkování, online: http://pravniradce.ihned.cz/c4-10078240-41717580-F00000_d-delikt-ni-odpovednost-na-useku-skladkovani-odpadu-a-reseni-nasledku-zivelneho-skladkovani, cit. 17.4.2011.
- Castro D., Rösler C., 1994.: Umweltberatung für Kommunen. Deutsches (Ekologická konzultace pro místní správu), Institut für Urbanistik, Berlin.
- ČSÚ, 2002 – 2008: Český statistický úřad, Zemědělství, Ekologie, Životní prostředí, Grafy z publikace Produkce, využití a odstranění odpadů v ČR v roce 2008, online:
http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/grafy_zivotni_prostredi, cit. 31.3.2011.
- Dvořák P., 1997: Zákon o odpadech v otázkách a odpovědích. KASO-S, s.r.o., Praha.
- Ecolex, 2008: The gateway to enviromental law, About Bamako Convention (record details), online:
<http://www.ecolex.org/ecolex/ledge/view/RecordDetails?id=TRE-001104&index=treaties>, cit. 19.4.2011.

- eScrap, 2011: Indiana Recycling Coalition, Basel Convention, online: <http://escrapindiana.org/exportconcerns/baselconvention.html>, cit. 19.4.2011.
- Europa, 2006, Gateway to the European Union, Summaries of EU legislation, Basel Convention, online: http://europa.eu/legislation_summaries/environment/waste_management/128043_en.htm, cit. 19.4.2011.
- European Environment Agency, 2009: Diverting waste from landfill - Effectiveness of waste-management policies in the European Union, EEA Report No 7/2009, Maps and graphs, online: <http://www.eea.europa.eu/publications/diverting-waste-from-landfill-effectiveness-of-waste-management-policies-in-the-european-union>, cit. 23.4.2011.
- Handlř J., 2008, aktualizace 2010: Ekologický právní servis, článek: Černé skládky a jejich odstraňování, online: <http://www.eps.cz/cz2150114pp/pravni-poradna/>, cit. 17.4.2011.
- Havelka P., 2009: Česká inspekce životního prostředí, Třetí ruka, článek: Černé skládky odpadů - SHRNUTÍ PROBLEMATIKY A MOŽNÁ ŘEŠENÍ, online: <http://www.tretiruka.cz/news/cerne-skladky-odpadu-shrnuti-problematiky-a-mozna-reseni/>, cit. 17.4.2011.
- Havelka P., 2010: EnviWeb, článek: Černé skládky na katastrofách obcí, online: <http://www.enviweb.cz/clanek/odpady/82511/cerne-skladky-na-katastrofch-obci>, cit. 24.4.2011.
- Hewitt N., 1999: Odpadové hospodářství v oblasti komunálního odpadu, Příručka ICLEI. Centrum environmentálních analýz, Děčín.
- Hnutí DUHA, 2010: Radioaktivní odpad, online: www.hnutiduha.cz, sekce: Radioaktivní odpad, cit. 13.3.2011.
- Hudáková V., 2005: Výzkum pro hospodaření s odpady, Výzkumný ústavu vodohospodářský T. G. Masaryka, online: <http://www.vuv.cz/vyzkum-pro-hospodareni-s-odpady>, cit. 22.3.2011.
- Kubásek M., Janoušek R., Franc A., 2003 – 2010: EnviWeb, sekce: Legislativa, Slovníky, online: <http://www.enviparagraf.cz/>, <http://www.enviweb.cz/eslovník/200>, cit. 13.3.2011.

- Ministerstvo spravedlnosti ČR, 2011: Nový občanský zákoník, Návrh občanského zákoníku, online: http://obcanskyzakonik.justice.cz/tinymce-storage/files/2011/OZ_Navrh_zakona_s_obsahem_11042011.pdf, cit. 24.4.2011.
- MŽP, 2003: Metodický návod odboru odpadů MŽP pro zpracování Plánu odpadového hospodářství původce pro obce a Metodický návod odboru odpadů MŽP pro zpracování Plánu odpadového hospodářství původce kromě obcí, Plán odpadového hospodářství České republiky, Ministerstvo životního prostředí, online: http://www.mzp.cz/cz/plan_odpadoveho_hospodarstvi, cit. 22.3.2011.
- MŽP, 2003 – 2011: Ministerstvo životního prostředí, online: www.mzp.cz, sekce odpadové hospodářství, cit. 22.3.2011.
- MŽP, 2008 – 2011: Biologicky rozložitelné odpady, Ministerstvo životního prostředí, online: http://www.mzp.cz/cz/biologicky_rozlozitelne_odpady, cit. 31.3.2011.
- MŽP, 2008 – 2011: Financování ochrany životního prostředí, Ministerstvo životního prostředí, Poplatky, online: <http://www.mzp.cz/cz/poplatky>, cit. 22.3.2011.
- MŽP, 2008 – 2011: Kaly z čistíren odpadních vod, Ministerstvo životního prostředí, online: http://www.mzp.cz/cz/kaly_cistiren_odpadnich_vodcit, cit. 31.3.2011.
- MŽP, 2008 – 2011: Pokyny k přeshraniční přepravě odpadů, Ministerstvo životního prostředí, online: http://www.mzp.cz/cz/pokyny_preshranicni_preprava, cit. 22.3.2011.
- MŽP, 2010: Judikatura v právu životního prostředí 2009, Ministerstvo životního prostředí, online: <http://www.mzp.cz/cz/judikatura>, cit. 22.3.2011.
- MŽP, 2010: Rozšířené teze rozvoje odpadového hospodářství v ČR, online: [http://www.env.cz/C1257458002F0DC7/cz/rozvoj_odpadoveho_hospodarstvi/\\$FILE/MZP_OODP-Rozsirene_teze_FINAL-101026.pdf](http://www.env.cz/C1257458002F0DC7/cz/rozvoj_odpadoveho_hospodarstvi/$FILE/MZP_OODP-Rozsirene_teze_FINAL-101026.pdf), cit. 20.2.2011.
- New World Encyclopedia™, 2009: článek Bamako, Bamako Convention, online: <http://www.newworldencyclopedia.org/entry/Bamako>, staženo: 19.4.2011.

- Povolná V., 2006: Moderní obec, článek: Jaké jsou možnosti obce při odstraňování černých skládek, online: <http://moderniobec.ihned.cz/c1-19428730-jake-jsou-moznosti-obce-pri-odstranovani-cernych-skladek>, cit. 25.4.2011.
- Reichl J., Všetická M., 2006 – 2011: Encyklopedie fyziky, online: <http://fyzika.jreichl.com>, cit. 31.3.2011.
- Secretariat of the Basel Convention, 2011: Description of the Convention, Switzerland, online: <http://www.basel.int/convention/about.html>, cit. 19.4.2011.
- Schmidt R., EPS Brno, 2007 – 2011: Ekologický právní servis, Evropské právo, online: <http://www.eps.cz/epravo/>, cit. 31.3.2011.
- Sobotka M., 2009: Právní úprava odpadového hospodářství, prezentace k přednáškám, Právnická fakulta v Praze, Katedra práva životního prostředí online: http://www.upol.cz/fileadmin/user_upload/PF-katedry/spravni-pravo/Zivotko/ZP2p0809.pdf, cit. 22.2.2011.
- SPREP, 2008, Secretariat of the Pacific Regional Environment Programme, The Waigani Convention, online: <http://www.sprep.org/factsheets/waigani/factsheetwc001.htm>, cit. 24.4.2011.
- STEO, 2008 – 2011: Odpad je energie, webové stránky zřízené ze Státního programu na podporu úspor energie a využití obnovitelných zdrojů energie, online: <http://www.odpadjeenergie.cz>, cit. 22.3.2011.
- SÚRAO, 2011: Správa úložišť radioaktivních odpadů, online: www.surao.cz, cit. 4.4.2011.
- UCL, 2007 – 2011: University College London, Faculty of Laws, Karbon Capture Legal Programme, European Waste Legislation, online: <http://www.ucl.ac.uk/cclp/ccsoneuropewaste-1.php>, cit. 24.4.2011.
- Vlčková J. a kol., 2006: Modely produkčních a odbytových bilancí pro vybrané toky odpadů v komparaci s návržením nástroje mixu k podpoře prevence vzniku a materiálového využití odpadu. IREAS, Institut pro strukturální politiku, o.p.s., Praha.
- Voštová V., Altmann V., Fries J., Jeřábek K., 2009: Logistika odpadového hospodářství. České vysoké učení technické v Praze, Praha.

- Wikipedie, 2011: Internetová encyklopedie Wikipedie, online: <http://cs.wikipedia.org/wiki>, cit. 31.3.2011.

Právní předpisy

- Basilejská úmluva o kontrole pohybu nebezpečných odpadů přes hranice států a jejich zneškodňování ze dne 22. března 1989
- Nařízení vlády republiky Československé č. 624/1920 Sb., o úpravě obchodu semenem jetele červeného, vojtěšky a odpady všech jetelů a vojtěšek
- Nařízení č. 85/1981 Sb. Vlády České socialistické republiky, o chráněných oblastech přirozené akumulace vod
- Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1013/2006, o přepravě odpadů v platném znění
- Opatřením č. OP 18/91 Federálního výboru pro životní prostředí
- Rozhodnutí Komise ze dne 21. dubna 1976, kterým se zřizuje Výbor pro nakládání s odpady 76/431/EHS
- Směrnice Rady 75/439/EHS ze dne 16. června 1975, o nakládání s odpadními oleji
- Směrnice Rady 86/278/EHS ze dne 12. června 1986 o ochraně životního prostředí a zejména půdy při používání kalů z čistíren odpadních vod v zemědělství
- Směrnice Rady 91/689/EHS o nebezpečných odpadech, v platném znění
- Směrnice Rady 1999/31/ES ze dne 26. dubna 1999 o skládkách odpadů
- Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2006/12/ES, o odpadech, v platném znění
- Vládní nařízení č. 29/1940 Sb., o hospodaření odpadky
- Vládní nařízení č. 88/1949 Sb., o sběru a odbytu sběrných surovin
- Vyhláška č. 104/1962 Sb. Ministerstva chemického průmyslu, o hospodárném využití lepenkových přepravních obalů
- Vyhláška č. 34/1963 Sb. Ministerstev zdravotnictví a chemického průmyslu, o ochraně před ionizujícím zářením a o hospodaření se zdroji ionizujícího záření

- Vyhláška č. 118/1971 Sb. Ministerstva vnitra České socialistické republiky, o hospodaření se sběrnými surovinami
- Vyhláška č. 383/2001 Sb., o podrobnostech nakládání s odpady, v platném znění
- Vyhláška č. 26/2007 Sb., katastrální vyhláška, v platném znění
- Výnos č. 21 972/78 Ministerstva kultury České socialistické republiky, o zřízení chráněné krajinné oblasti „Křivoklátsko“
- The Waigani Convention to Ban the Importation into Forum Countries of Hazardous and Radioactive Wastes and to Control the Transboundary Movements and Management of Hazardous Wastes within the South Pacific Region (1995)
- Úmluva z Bamaka o zákazu dovozu nebezpečného odpadu a kontrole jeho přeshraniční přepravy v Africe (1991)
- Usnesení Vlády České republiky č. 1076 ze dne 27. 8. 2008, kterým se schvalují Systémová opatření k předcházení nežádoucím situacím v souvislosti s nezákonným nakládáním s chemickými látkami a odpady
- Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, v platném znění
- Zákon č. 200/1990 Sb., o přestupcích, v platném znění
- Zákon č. 92/1991 Sb., o podmínkách převodu majetku státu na jiné osoby, v platném znění
- Zákon č. 238/1991 Sb., o odpadech
- Zákon č. 311/1991 Sb. České národní rady, o státní správě v odpadovém hospodářství
- Zákon č. 388/1991 Sb., o Státním fondu životního prostředí, v platném znění
- Zákon č. 552/1991 Sb., o státní kontrole, v platném znění
- Zákon č. 17/1992 Sb. o životním prostředí, v platném znění
- Zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, v platném znění
- Zákon č. 344/1992 Sb., katastrální zákon, v platném znění
- Zákon č. 18/1997 Sb., atomový zákon, v platném znění
- Zákon č. 125/1997 Sb., o odpadech
- Zákon č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení), v platném znění
- Zákon č. 129/2000 Sb., o krajích, v platném znění

- Zákon č. 183/2001 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon), v platném znění
- Zákon č. 185/2001 Sb., o odpadech, v platném znění
- Zákon č. 254/2001 Sb., o vodách (vodní zákon) v platném znění
- Zákon č. 477/2001 Sb., o obalech, v platném znění
- Zákon č. 86/2002 Sb., o ochraně ovzduší, v platném znění
- Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, v platném znění

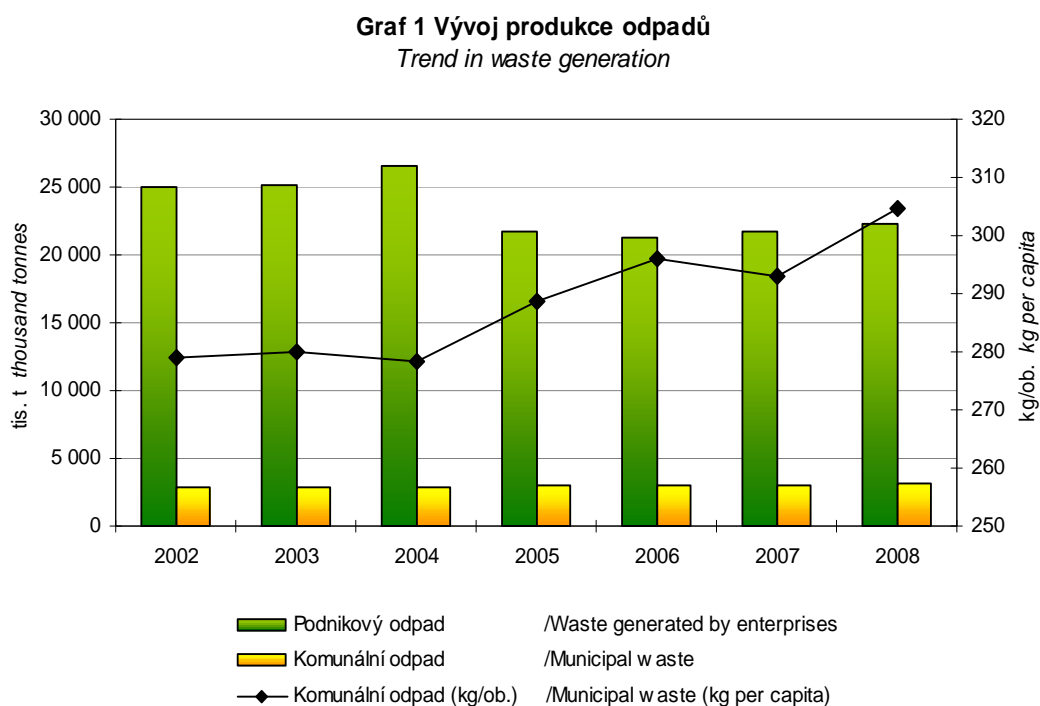
Rozhodnutí, judikatura

- Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 17. 1. 2008, sp. zn. 11 Ca 91/2007-35
- Rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 28. 11. 2008, sp. zn. 6 Ca 78/2006-54
- Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 23. 4. 2009, sp. zn. 10 Ca 204/2007
- Rozsudek Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 17. 9. 2008 pod sp. zn. 3 T 3/2007-3196
- Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 20. 1. 2009, sp. zn. 10 To 107/2008
- Usnesení Nejvyššího soudu o odmítnutí dovolání ze dne 24. 6. 2009, sp. zn. 3 Tdo 667/2009
- Závěrečné stanovisko ve věci nelegálního skladování nebezpečného odpadu v areálu bývalé firmy Vertex v Libčanech č. p. 28 ze dne 3. 3. 2009, stanovisko zástupce veřejného ochránce práv, sp.zn. 2600/2007/VOP/DK (Seitlová J.)

13. Seznam příloh

13.1 Příloha č. 1

- Vývoj produkce odpadů v ČR v letech 2002 – 2008 (graf)⁷

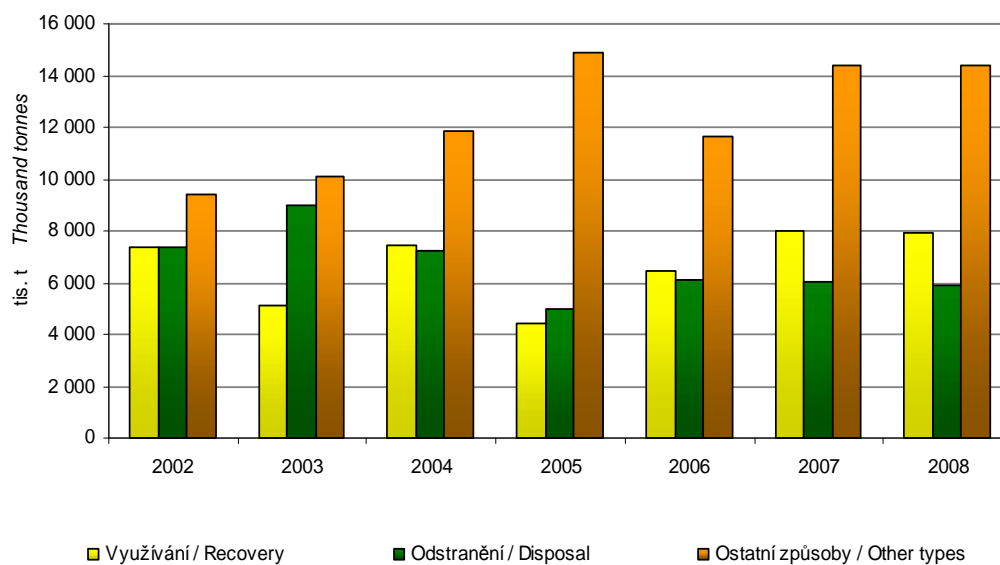

⁷ Zdroj: Produkce, využití a odstranění odpadů v ČR v roce 2008, graf z publikace, Český statistický úřad, http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/grafy_zivotni_prostredi

13.2 Příloha č. 2

- Způsoby nakládání s odpady v ČR v letech 2002 - 2008⁸

Graf 3 Způsoby nakládání s odpady 2002 - 2008
Ways of waste management; 2002 - 2008

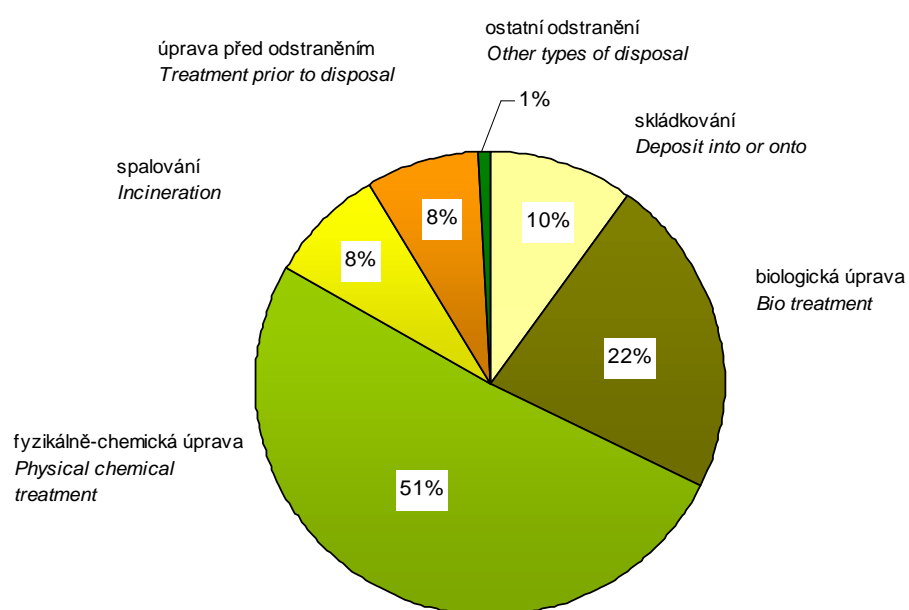

⁸ Zdroj: Produkce, využití a odstranění odpadů v ČR v roce 2008, graf z publikace, Český statistický úřad, http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/grafy_zivotni_prostredi

13.3 Příloha č. 3

- Odstranění nebezpečných odpadů v ČR v roce 2008⁹

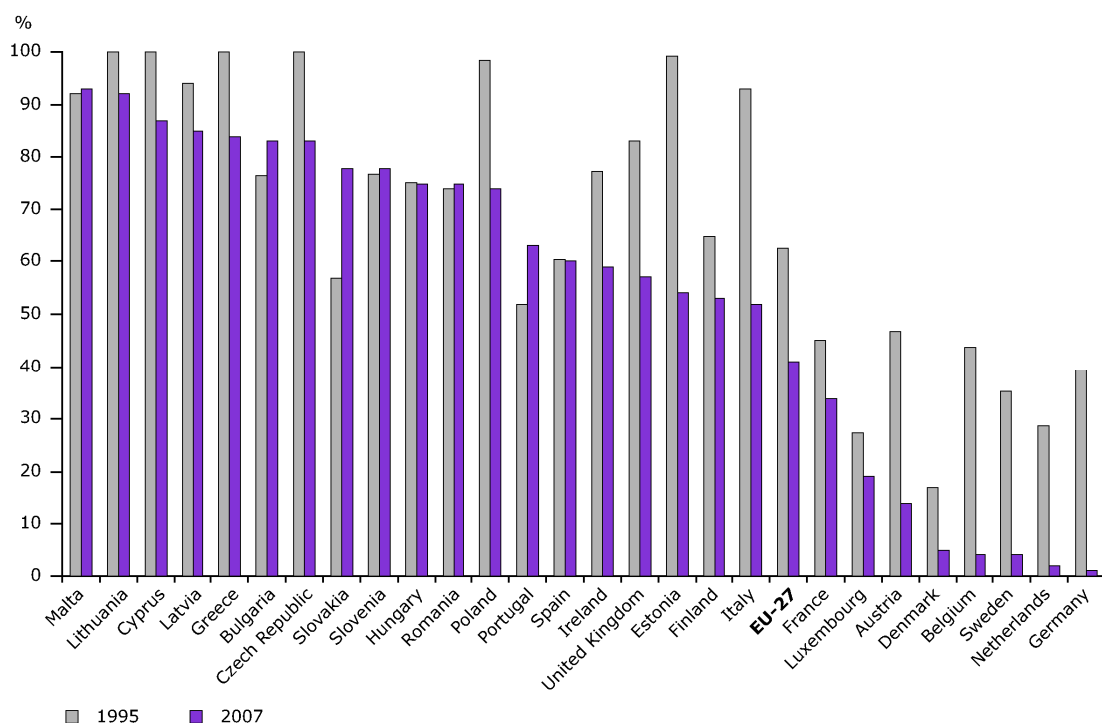
Graf 5 Odstranění nebezpečných odpadů v roce 2008
Hazardous waste disposal; 2008

⁹ Zdroj: Produkce, využití a odstranění odpadů v ČR v roce 2008, graf z publikace, Český statistický úřad, http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/grafy_zivotni_prostredi

13.4 Příloha č. 4

- Procento komunálního odpadu, které se sládkuje ve členských zemích EU (27), v roce 1995 a v roce 2007 (Percentage of municipal waste that is landfilled in the EU-27)¹⁰

¹⁰ Zdroj: European environment agency, EEA Report No 7/2009, <http://www.eea.europa.eu/data-and-maps/figures/percentage-of-municipal-waste-that-is-landfilled-in-the-eu-27-1995-and-2007/fancybox.html>